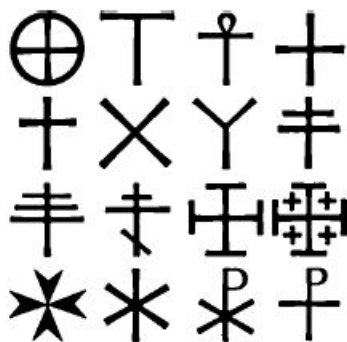

SZOLGÁLTATÁS

A legkülönbözőbb keresztek és Krisztus-monogramok tervezését és kivitelezését vállalja a velencei Parvo fivérek, Gregorio és Sebastiano műhelye, a Canale Grandén, a Rialto-hídtól 40 ezerőrdűdlökésre. Alapkínálatunk (balról jobbra): 1. körkereszt; 2. T-kereszt (crux commissa); 3. hurkoskereszt (crux ansata); 4. görög kereszt (crux quadrata); 5. latin kereszt (crux immissa); 6. András-kereszt; 7. viláskereszt; 8. pátriarkakereszt; 9. pápakereszt; 10. orosz kereszt; 11. mankós kereszt; 12. jeruzsálemi kereszt; 13. máltai

kereszt; 14. csillag alakú Krisztus-monogram; 15. közönséges Krisztus-monogram; 16. monogrammatikus kereszt (crux monogrammatica). Egyedi kívánásra új variációk tervezését is vállaljuk!

ÁLLÁS

Arab–latin szakfordítók keresteknek! Toledóban I. Rajmond püspök fordítóiskolájában várjuk azokat, akik kedvet éreznek az arabból latinra történő fordításához. Iskolánk fordítói voltak, akik 1143-ban befejezték a Korán latinra való átültetését. Egyikük, Robert of Chester 1145-ben elkészült al-Hvázmi algebrájának első fordításával is. Am fordításra várnak még klasszikus görög művek, melyek csak arabul vagy értékes arab kommentárokkal maradtak fenn. Vissza nem térő alkalom! Fordíthat Arisztotelészt, Ptolemaioszt, Euklei-

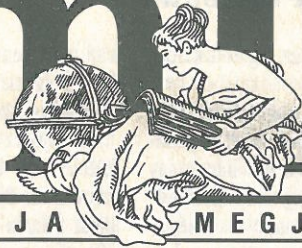
dészt, Galénoszt és Hippokratészt, a legjobb arab kommentárokkal al-Farábi, al-Fargháni és Ibn Rusd tollából. A jelentkezéseket a szerkesztőség címére kérjük, „Görög–arab–latin” jeligére.

Ács, kőműves, kőfaragó mesterek, figyelem! IV. Béla magyar király – a tatárjárás elmúltával országába visszatérve – várja jelentkezéseket, Magyarországon felépítendő várak munkálataihoz! Szállást, étkezést biztosítunk, fizetés megállapodás szerint. A bérek kifizetésére a király feleségének, a bizánci Laszkarisz Máriának gazdag hozománya a fedezet! ■

Pénzen vett vokszok

Választási visszaélések történtek az idén is, L. Aurelius Cotta és L. Manlius Torquatus konzuli évében, vagyis Kr. e. 65-ben. A következő év kijelölt konzuljairól, P. Autronusról és P. Sulláról kiderült, hogy vesztegetéssel akarták hivatalukat megszerezni. A vizsgálat szerint a főtisztviselőket fejenként 4-4 millió sestertiuszal – melynek értéke azonos körülbelül ugyanennyi gramm ezüstével – akarták megvásárolni. Szerencsére a jelenlegi konzul, Aurelius Cotta résen volt, így a vesztegetők lelepleződtek. Elestek a konzuli hivataltól, és bíróság elé állították őket. Példás ítéletet várunk! ■ N

Szemtanú

IDŐUTAZÓK HÍRLAPJA MEGJELENIK KÉTHAVONTA

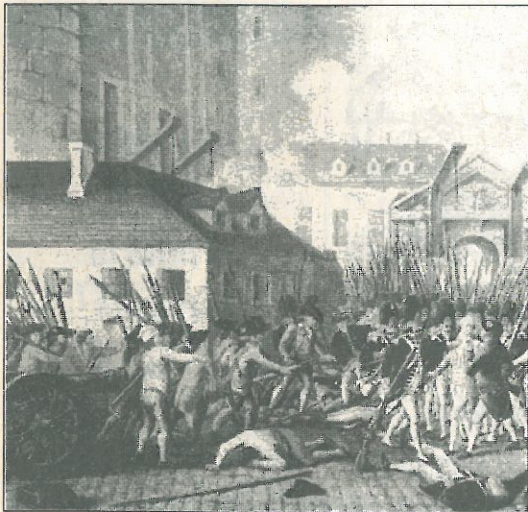
II. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

1789-1847

ÁRA: 58,50 FT

Vérfürdő Párizsban

*Mi következik: terror,
avagy a nép uralma?*

A védőket lemészárolták

Franciaországban július 14-én a párizsi tömeg megrohmozta és elfoglalta a Bastille-t, a főváros erődjét. A harcolnak rengeteg halottja és sebesültje van.

Nem kell különösebb jóstehetség annak megjövendöléséhez, hogy Európában évszázadokig tudni fogják, kik, mikor és miért rombolták le a Bastille zord épületét. Az erődnél épült börtön jelképpé vált a párizsiak szemében; egy olyan korhadttal rendelkező épület, amely csak ellenfeleinek bebörtönzésével tudta leszelni a bírálókat, s amely elképesztő könnyelműséggel viseltetett az alattvalók érzékenységeivel szemben. S most itt a forradalom, amivel a jelek szerint senki nem tud kezdeni semmit. Sem a versailles-i udvar, sem a rendi gyűlésből alkotmányozó nemzetgyűlés előrukkolt képviselői. Tulajdonképpen érthetetlen, kinek hiányzott ez a vérfürdő, melynek során a párizsiak lemészárolták a Bastille szerencsétlen védőit. Az akció feltehetően jelkép, ami mögött felsejlik a mindenkit boldogítani akaró néppuralom kezdetének víziója.

(Folytatás a 2. oldalon)

Katasztrófák Magyarhonban

1838. március. A Duna jeges árvize minden eddigit felülmúló pusztítást végzett a Duna völgyében, Esztergomtól Mohácsig. A legnagyobb veszteség Pest városát érte: a mintegy 4200 házból közel 2300 összeomlott, és 151 ember is odaveszett. A veszélyben lévőkhöz sokan egy bizonyos báró *Wesselényi Miklós* és néhány társa bátor, önfeláldozó mentési tevékenységének köszönhetik életüket. ■ SL

(Felvételünk a 2. oldalon látható)

Szenzációs világcsúcs

Webb kapitány megdöntötte a La Manche csatorna átúszási csúcsát: 21 óra alatt tette meg a Dover és Calais közötti távolságot. Kivételes eredményéhez gratulálunk, s további sikereket kívánunk a kiváló sportembernek. ■ MT

Társai végeztek a kalózkapitánnyal

Az utóbbi két évtizedben az olasz születésű Vincent Gambi tartotta rettegésben a Mexikói-öböl hajósaikat. Bár oroszlánrésze volt az amerikaiaknak az angolok felett New Orleans mellett 1815. január 8-án aratott győzelmében, s hőstetteiért amnesztiát kapott, nem hagyott fel a kalózkodással. Gambi most utolérte a végzetét: saját emberei gyilkolták meg, kedvenc fegyverével, egy fejszéssel – éppen akkor, amikor egy zsák rabolt aranyon szunyókált (1819). ■ KSA

Trónra lépett Viktória királynő!

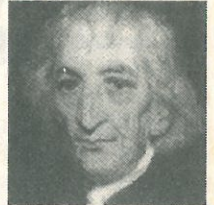
Félmillió tömeg Londonban

Az ünnepi alkalomra az ország minden pontjáról érkeztek kíváncsiskodók, hogy szemtanúi legyenek századunk egyik legnagyobb eseményének. Az ünnepi menet 1838. június 28-án reggel 10 órakor hagyta el a palotát az összegyűlt tömeg hangos éljenzése és üdvölgése közepette. A menetet a Westminster Abbey-be, az angol uralkodók hagyományos koronázóhelyére vonult.

(Folytatás a 2. oldalon)

EXKLUZÍV

*Aki nyilatkozik:
Paganini*

(26. oldal)

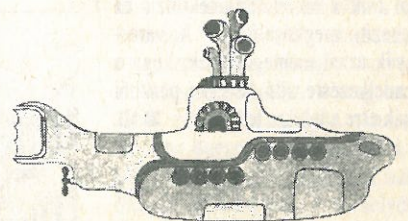
A TARTALOMBÓL:

<i>Élet a Holdon!</i>	2. OLDAL
<i>A majmoktól származunk</i>	3. OLDAL
<i>Ordália</i>	8. OLDAL
<i>Ahol nem verik a beteget</i>	11. OLDAL
<i>Fang-sheng</i>	16. OLDAL
<i>Bizalmas forrásból</i>	23. OLDAL
<i>Világirodalmi bestsellerlista</i>	29. OLDAL
<i>Apróhirdetés</i>	44. OLDAL
<i>Önkormányzati krikettklubok</i>	46. OLDAL

Karácsonyi Szuper Akció!!!

Főnyeremény:
egy Mágikus, Misztikus Utazás
valódi

Sárga Tengeralattjáróval

a
Vörös-tengeren

Részletes információ a 43. oldalon

RÓMAI RABSZOLGAVÁSÁR ÉS AUKCIÓ

A GAZDASÁG MOTORJA

FIZIKAI ÉS SZELLEMI MUNKÁRA ALKALMAS, ERŐS ÉS EGÉSZSÉGES RABSZOLGÁK,
GALL, GERMÁN, TRÁK, EGYIPTOMI ÉS KELETI HÁBORÚS FOGLYOK

FIZIKAI MUNKA

1. CATASTA

BÁNYÁBA
MEZŐGAZDASÁGBA
ÉPÍTKEZÉSRE
KERÁMIAGYÁRTÁSHOZ

HÁZIMUNKA

2. CATASTA

SZOLGÁLOK
TAKARÍTÓK
SZAKÁCSOK
BORBÉLYOK

SZELLEMI MUNKA

3. CATASTA

KELETI TANÍTÓK
ÍRNOKOK
ORVOSOK
ZENÉSZEK

**SZÁRMAZÁSI ÉS MINŐSÉGI GARANCIA • RÉSZLETES
ÁRUIZHERTETŐK • TEMATIKUS FÓRUMOK**

AZ AUKCIÓN A LEGMAGASABB ÁRAT KÍNÁLÓ VEVŐ VIHETI EL AZ ÁRUT!

Káosz az egészségügyben

Orvosok és honoráriumok

Köztudomású, hogy Rómában, de szerte a birodalomban is, bárki, aki akar, gyógyító tevékenységet végezhet. A képzés – ha egyáltalán van ilyen – csak magániskolákban folyik; az orvosok városi társaságainak, a collegiumoknak pedig nincs elég erejük ahhoz, hogy körzeteikből kiseprűztessék a sarlatánokat, borbélyokat, kuruzslókat, ráolvasókat.

Ráadásul az orvostársadalom is megosztott: a servus medicusoktól, vagyis a rabszolgaorvosoktól a tabernáikban, boltjaikban tevékenykedő szabad orvosokon át a gladiátoriskolák és a hadsereg fix fizetésű doktoraiig, a fürdő-, cirkuszi, városi és udvari orvosokig, az Augustustól szobrot kapott Antonius Musá-

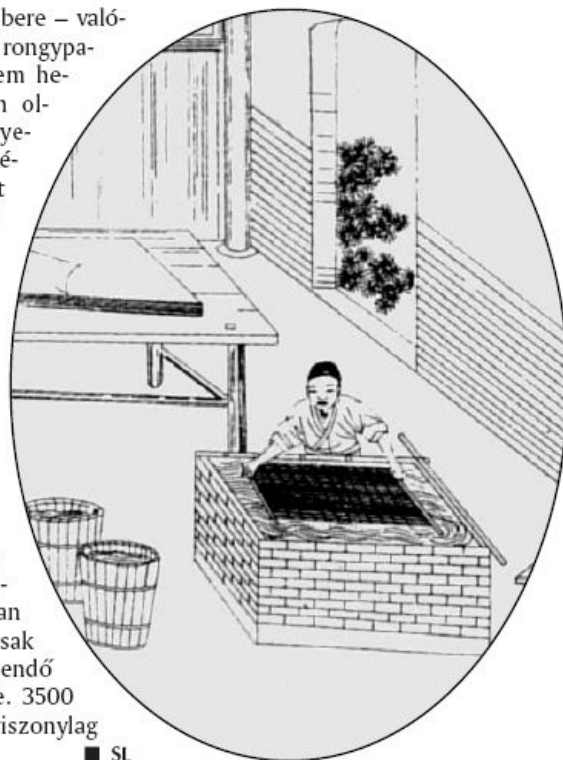
tól Scurráig, a kenetkészítő unguentariusig számtalan féle-fajta ember és rabszolga foglalkozik gyógyítással. S ne is beszéljünk arról, mennyiféle specialista, szakorvos működik a városban: szemészek, fogászok, fülészek, bőrgyógyászok, szőr- és hajorvosok. Nincs mit csodálkozni azon, ha napról napra egyre többen halnak meg.

A honoráriumok között is elképesztő a különbség: némelyik bódében csak egy ast kérnek egy foghúzásért, másutt egy sestertiust egy vizitért. A császári orvosok jövedelme eléri az évi 300 ezer sestertiust is. Egy bizonyos Stertinius doktorról pedig, aki Claudius császár idején élt, azt beszélték, hogy csupán magánpraxisával összeszedett 800 ezer sestertiust. Itt lenne hát az ideje, hogy kormányzatunk szabályozza az orvosok működését, s rendet teremtsen zavaros egészségügyünkben. ■ ML

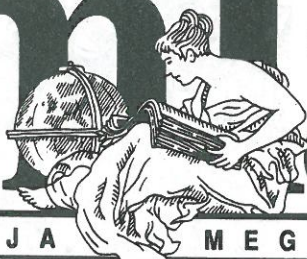
Drága selyem helyett rongypapír

A kínai Caj Lun, a császári udvar egyik embere – valószínűleg Kr. u. 105 körül – feltalálta a rongypapírt. Az írshoz használt drága selyem helyettesítésére keresett valamilyen olcsóbb megoldást. Feltehetőleg figyelembe vette a Thaiföld északi részén követett gyakorlatot – ott már régóta készítettek papírféle anyagot, eperfa hamulúgban kifőzött kérgéből. Caj Lun is eperfa kérget vett alapul, de azt kenderrel és használt ronggyal egészítette ki. A híg pépből azután merítéssel és szárítással nyerte a papírt. A technológia persze a legszigorúbban őrzött titoknak minősül. Kétkedő vélemények szerint azonban a kenderből készült papír Kínában legalább 150 évvel korábban ismert volt és Caj Lun legfeljebb csak tökéletesítette az eljárást. Megjegyzendő az is, hogy az egyiptomiak már Kr. e. 3500 körül készítettek papiruszt, igaz ez viszonylag kevésbé volt tartós és időálló.

■ SL

Szemtanú

IDŐUTAZÓK HÍRLAPJA MEGJELENIK HAVONTA

I. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

1500-1600

1990. SZEPTEMBER ■ ÁRA: 58,50 FT

Gyásztilalom Spanyol- országban

1588. november 14.
Írországi tudósítások arról számolnak be, hogy a spanyol Armadának még nyolc hajója veszett oda, rajtuk ezerhatszáz ember volt. Ezek partra jutottak, és megszerették az írek támogatását. Anglia királynője emiatt hatszáz katonát küldött Írországba. Sziciliából érkezett a hír, hogy Medina generális Sevillában körmenetet tart hazaelérése örömeire. Az Armadából még mindig kilencven hajó hiányzik. Spanyolországban megtiltották, hogy az emberek barátait, akik az Armadával odavesztek, megsirassák. Negyvennapos böjtöt is elrendeltek, hogy kiszőljék Istentől a megmaradt hajók hazatértét. ■ ML

Tibet Kinevezték a dalai lámát

Altan kán, a délmongol tümet törzs uralkodója, egységbe szeretné tömöríteni a szétszóródott mongolokat. Ehhez hozzásegítheti, ha sikerül békét kötnie Kínával, miáltal hatalmas felvevőpiac nyílna meg az utóbbi időben túlerméssel küszködő mongol lótenyésztés előtt. A szerveződjő új államiség persze írást és egységes világnézetet kíván: Altan kán a tibeti lámazizmusban keresi az összerendező állameszmét és az áhitott Tibet feletti hatalom kulcsát. E szándék jegyében kérte találkozóra Tibet főpapját, Szodnamgjacót. A találkozáson, melyre 1577-ben a Kuku-nór vidékén került sor, a kán a dalai láma címet adományozta a főpapnak. ■ KSA

London: Megalakult a Brit Kelet-indiai Társaság, amely minden bizonnyal döntő szerepet kap Kelet-Ázsia gyarmatosításában és kereskedelmének lebonyolításában. ■

Pogrom Párizsban

Több mint 3000 áldozat

Több mint 10 éve folynak már a gyilkos harcok, vallási villongások Franciaországban, melyek mostanra a mélyponthoz érkeztek. A katolikus vezérek, a Guise-ek és a hozzájuk közel álló anyakirálynő, Medici Katalin szemében a protestáns párt túlzott befolyásra tett szert a gyenge IX. Károly királynál. Most azonban elérkezett az alkalom a leszámolásra. A protestánsok éppen a fővárosban gyülekeztek, hogy részt vegyenek a protestáns Navarrai Henrik és Medici Katalin lánya, Valois Margit menyegyzőjén. 1572. augusztus 22-én a Guise-ek és a királyné bérgyilkost küldtek Coligny admirálisra, a hugenotta vezérré. A gyilkos azonban el-

vétette a lövést, az admirális csak a karján sebesült meg. Feszült két nap következett. Azután elszabadult a pokol. 24-én, Szent Bertalan éjszakáján a katolikusok, a gyenge király tudtával, jelt adtak a végső leszámolásra. Rárohantak a sebesült Colignyra és a szállásán végeztek vele. A plebs örvengő lelkesedéssel csatlakozott a pogromhoz. Három napig tombolt a harc. Házakban, utcákon, vízen gyilkolták a protestánsokat. Az áldozatok számát csak becsülni lehet, de túllépi a háromezret. S a fanatikus örvön-

gésnek nincs vége. Pár nap múlva pogromokra került sor Orléans-ban, Lyonban, Bourges-ban és másutt.

Az európai közvélemény nagyobbik fele borzadva gondol ma Franciaországra. De van, ahol ünneplik a gyilkosokat. Rómában például Te Deumot mondtak a hírek hallatán. ■

EXKLUZÍV

Aki nyilatkozik:

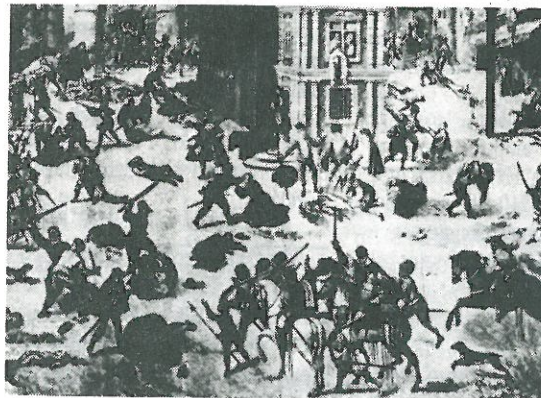
Kopernikusz

(26. oldal)

A TARTALOMBÓL:

Kinek kellett Mohács?	4. OLDAL
A szeretet vallása nevében	9. OLDAL
Labdázó istenek	12. OLDAL
Lombikbébi lótrágyából	15. OLDAL
Galéria	32. OLDAL
A papzene sztárja	35. OLDAL
Fejezetek a Sors könyvéből?	42. OLDAL
Apróhírdetés	44. OLDAL
Sport	46. OLDAL

Van, ahol ünneplik a gyilkosokat

Magyar–lengyel katonai támogatás Litvániának?

Jól értesült litván ellenzéki körök szerint Moszkva a fegyver beavatkozástól sem riadna vissza, hogy véget vessen a Baltikum térségében kibontakozott függetlenségi mozgalmaknak. A Litvániában állomásozó orosz csapatok látványos erőfítogatással akarják a helyi lakosság kintartását megtörni, de kiszivárgott értesülések alapján elképzelhető, hogy az orosz oldalon nem mindenki ért egyet a kemény kéz politikájával. Szenczácó értékű a hír, miszerint Andrej Kurbszkij herceg, az ismert moszkvai vezető, közéleti személyiség a közelmúltban politikai menedékjogot kért a szomszédos Lengyelországban. Kurbszkij herceg meghívott szak-
(Folytatás a 3. oldalon)

A BANK, AMELYNEK
TRADÍCIÓI VANNAK

MAGYAR KÜLKERESKEDELMI BANK RT.

☒ H-1821 Budapest, Szent István tér 11.

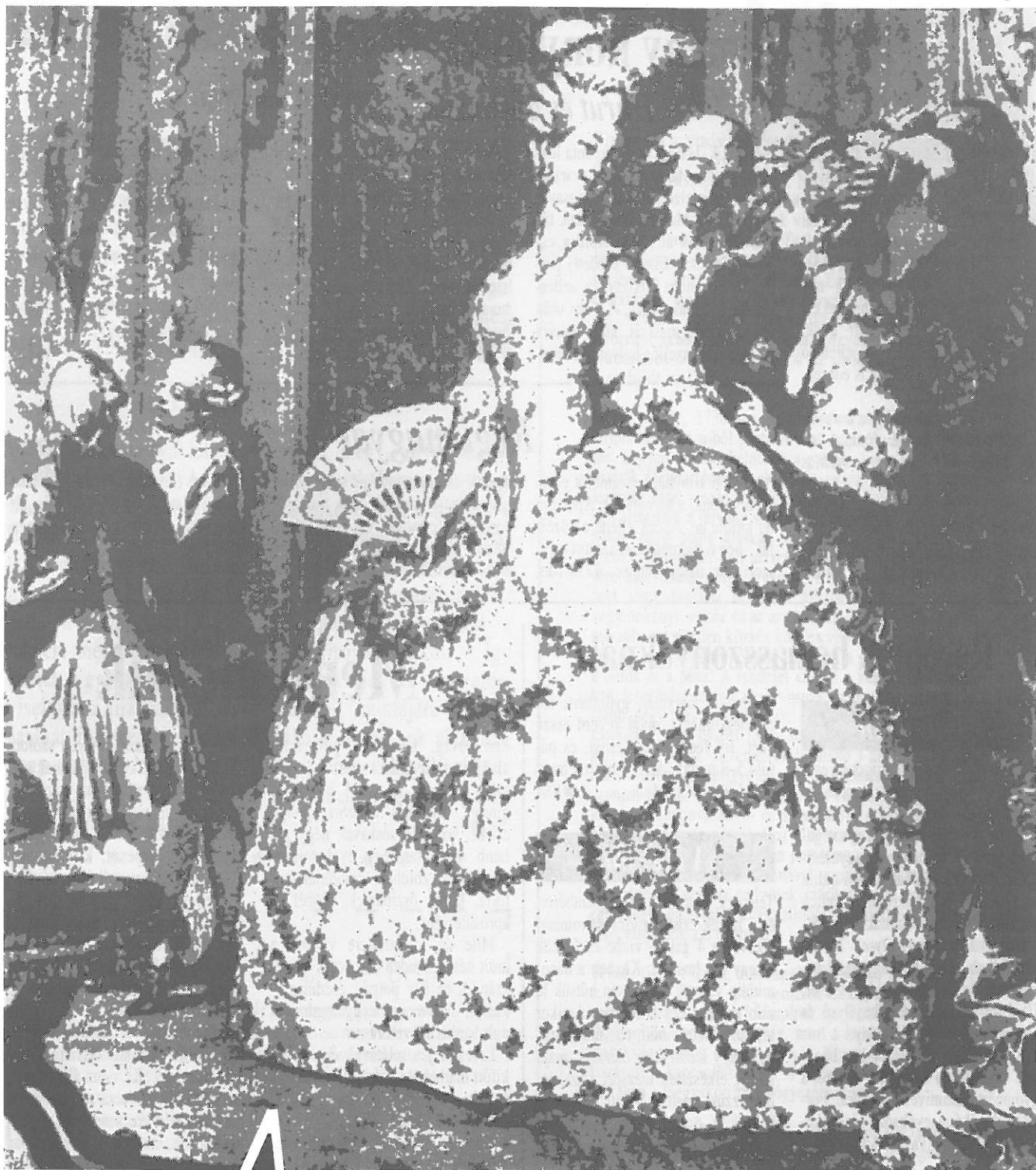
☎ 132-9360

Szenzációs világcsúcs

Webb kapitány megdöntötte a La Manche csatorna átúszási csúcsát: 21 óra alatt tette meg a Dover és Calais közötti távolságot. Kivételes eredményéhez gratulálunk, s további sikereket kívánunk a kiváló sportembernek.

■ MT

A krinolin – a merevített szoknya – egyre terjedelmesebbé válik, s ez bizony akadályozza a hölgyeket a járásban. Sokszor az ajtókon is alig férnek be! Ez a furcsa viselet állítólag 1719-ben egy párizsi színházi előadáson tűnt fel először, s viselőjét a közönség kinevette. Az abroncsszoknya öt, selyem- vagy pamutszövet alszoknyába belevarrt, viaszosvászonnal egymáshoz erősített abroncsra van építve. Formája állandóan változik: átmérete néha eléri a 2 métert is, azután elől-hátul laposodni kezd, oldalra terjed, viszont a csípőpárna olyan széles és magas, hogy viselője akár rá is könyökölhet! Később hátul duzzasztják fel, s megszületik a tournure, vagy más néven „cul de Paris”. A ruha dereka viszont nem követi a krinolin állandó változását: rendületlenül divat az elől hegyben végződő darázsderék, melyet erős fűzéssel érnek el. A kivágás egészen a mellbimbóig ér! A krinolin felületén a művirágokból, szalagokból és csipkékből álló minta a szalonok stukkódekorációit utánozza. Sokszor ez elégti ki a dámák természet iránti vágyát, mert a magas sarkú selyempicipellők csak a paloták par-kettjén viselhetők!

■ M

Sajnos, a divat szó szerint gúzsba köti a hölgyeket, így az néha neveléséges szituációk forrásává is válhat! Egyenesen Casanovától, a híres világitól értesülhettünk egy ilyen kínos jelenetről. Versailles-ban történt, hogy az udvarhölgyeknek váratlanul át kellett sietniük a másik szobába. A szoknya fogságában nem tehettek mást, állig felkapták krinolinjukat, és két térdüket összeszorítva, mint a kenguruk ugráltak az ajtóig és onnan tovább! S a mozgásban nemcsak a krinolin, hanem a hegyes orrú selyempicipellő is akadályozta a hölgyeket, amelynek sarka már majdnem a talphajlás közepe alatt helyezkedik el.

■ M

Divatkörkép

Ahogy öregszik a Napkirály, úgy változik országa férfidivatja is. Megjelen egy eddig sosem hordott ruhadarab, a zakószerű justaucorps, a szűk ujjú, hosszú, általában brokátból készült mellény, és a viszonylag szűk, térdig érő nadrág, a culotte.

A magukra valamit is adó divatfiak kisebb-nagyobb csipkés nyakraválót viselnek, s mellé színes selyemharisnyát és csatos, szalagos, magas sarkú félcipőt. Az urak megjelenésének fényét nagyszerűen emeli az óriási méretű, égővörös vagy aranyzóke paróka, melynek mérete miatt a háromszögletű vagy kerek kalapjukat ajánlatosabb a kezükben tartani. Sajnos, uraim, azt kell mondanunk, hogy megjelenésük egyetlen férfias eleme az lenne, ha legalább egy kis bajszot viselnének! ■ M

Ne felejtsek el, kedves hölgyek, hogy nemcsak a férfiak, hanem Önök is viselhetnek fegyvert! Ami a férfinak a lovagi kard, az a nőnek a legyező! Ezzel az egyszerű kis eszközzel sokszor nem is sejtjük, hogy milyen nagy tetteket képesek véghezvinni a lányok és asszonyok.

Tudnunk kell, hogy a legyező a szemérmesség oltalmazója, elrejti, amit titkolni akarnak, és megláttat mindent, amit láttatni kívánnak. Távol tartja a napsugarakat, amelyek nem válogatnak: csakúgy leburnítják a her-

Legyező ABC

cegő arcát, mint a porleányét. Védi a szemet a kandallótűz erős fényétől is, s elrejti a hibás fogat, gúnyos mosolyt vagy bosszús fintort. A hölgy, ha kedvetlenségét, unalmát óhajtja finoman jelezni, feszítse ki mellét, legyezőjét pedig nyissa szét

A divatdiktátorok szerint a hölgyek feltétlenül szerezzenek be megfelelő mennyiségű szépségflastromot, mert divatos megjelenésükhöz ez ma már elengedhetetlen! Általában hosszúkás, lapos gyöngyházdobozkákban árulják, melyeknek a fedelében tükör van. Ez mindig legyen a kezünk ügyében, hogy ha egy flastrom váratlanul leesné, azonnal újat ragasztthassanak a helyére!

A fekete flastromból készült apró félholdak, csillagok, szívek helyesen megválasztva, ízléssel az arcra ragasztva fokozzák a bájt, élénkítik az arcjátékot. A kisebb, majd egyre növekvő holdacsókák a szem külső sarkában nagyobbak mutatják a szemet és annak fényét fokozzák. Ha mosolyuknak huncut jelleget kívánnak adni, helyezzenek el néhány csillagocskát a száj sarkában is! A nagyobb méretű szépségflastromokat már „gyilkos”-nak nevezik, alighanem azért, mert gyilkos hatásuk van a férfiszívekre! ■ M

A frizurák alakulása követi a krinolinét: ha a krinolin nagyon terbelyes, kicsi frizura illik hozzá, amire apró csipkefőkötőt hordjanak. Amikor viszont a krinolin egy kissé apadni kezd, a frizura megnőhet: a homlok felett és a fülek mögött is feltornyozhatják, s vállukra is hosszú fűrtöket lógathatnak – nem okoznak vele megbotránkozást. A hajtorony napjainkra már amúgy is óriásira növekedett. Egyes hölgyek egész tanút hordanak a hajukban: tehenekkel, pásztorokkal, földművesekkel. (Rossznyelvek szerint a francia flotta legszebb hajóját a királyné, Marie Antoinette viseli a hajában!)

A frizurát híres fodrászmesterek drótból és hajpárnákból készült vázra építik, sokórai kemény munkával, méregdrágán. Így a leggazdagabb hölgyek is csak hetenként vagy inkább kéthetente egyszer csináltatják meg, míg a középosztálybeli asszonyok havonként vagy még ritkábban jutnak el a fodrászhoz. Közben persze nem fésülködnek! A vizkető fejbőr vakargatására elegáns arany-, ezüst vagy elefántcsont vakarófésűket, hajtűket ajánlunk. ■ M

annyira, amennyire csak lehet, és olyan hevesen legyezgesse az arcát, hogy hallanai lehessen a halk kattánások: kit-kat, kit-kat... Ha pedig érdekes mondani-valója van valaki számára, akkor a legyezőt lengesse, mint galamb a szárnyát, és minden mondatszakasz után ejtse összeucukva maga mellé!

Ajánljuk, hogy minél előbb szerezzen be maguknak a legyező használatáról szóló, kiváló útmutatót adó, sok ábrával ellátott könyveket, s tanulmányozzák azt gondosan! ■ M

Divatkörkép

Ahogy öregszik a Napkirály, úgy változik országa férfidivatja is. Megjelen egy eddig sosem hordott ruhadarab, a zakószerű justaucorps, a szűk ujjú, hosszú, általában brokátból készült mellény, és a viszonylag szűk, térdig érő nadrág, a culotte.

A magukra valamit is adó divatfiak kisebb-nagyobb csipkés nyakraválót viselnek, s mellé színes selyemharisnyát és csatos, szalagos, magas sarkú félcipőt. Az urak megjelenésének fényét nagyszerűen emeli az óriási méretű, égővörös vagy aranyzóke paróka, melynek mérete miatt a háromszögletű vagy kerek kalapjukat ajánlatosabb a kezükben tartani. Sajnos, uraim, azt kell mondanunk, hogy megjelenésük egyetlen férfias eleme az lenne, ha legalább egy kis bajuszt viselnének! ■ M

Ne felejtsek el, kedves hölgyek, hogy nemcsak a férfiak, hanem Önök is viselhetnek fegyvert! Ami a férfinak a lovagi kard, az a nőnek a legyező! Ezzel az egyszerű kis eszközzel sokszor nem is sejtjük, hogy milyen nagy tetteket képesek véghezvinni a lányok és asszonyok.

Tudnunk kell, hogy a legyező a szemérmesség oltalmazója, elrejti, amit titkolni akarnak, és megláttat mindent, amit láttatni kívánnak. Távol tartja a napsugarakat, amelyek nem válogatnak: csakúgy leburnítják a her-

Legyező ABC

cegő arcát, mint a porleányét. Védi a szemet a kandallótűz erős fényétől is, s elrejti a hibás fogat, gúnyos mosolyt vagy bosszús fintort. A hölgy, ha kedvetlenségét, unalmát óhajtja finoman jelezni, feszítse ki mellét, legyezőjét pedig nyissa szét

A divatdiktátorok szerint a hölgyek feltétlenül szerezzenek be megfelelő mennyiségű szépségflastromot, mert divatos megjelenésükhöz ez ma már elengedhetetlen! Általában hosszúkás, lapos gyöngyházdobozkákban árulják, melyeknek a fedelében tükör van. Ez mindig legyen a kezünk ügyében, hogy ha egy flastrom váratlanul leesné, azonnal újat ragasztthassanak a helyére! A fekete flastromból készült apró félholdak, csillagok, szívek helyesen megválasztva, ízléssel az arcra ragasztva fokozzák a bájt, élénkítik az arcjátékot. A kisebb, majd egyre növekvő holdacskák a szem külső sarkában nagyobbak mutatják a szemet és annak fényét fokozzák. Ha mosolyuknak huncut jelleget kívánnak adni, helyezzenek el néhány csillagocskát a száj sarkában is! A nagyobb méretű szépségflastromokat már „gyilkos”-nak nevezik, alighanem azért, mert gyilkos hatásuk van a férfiszívekre! ■ M

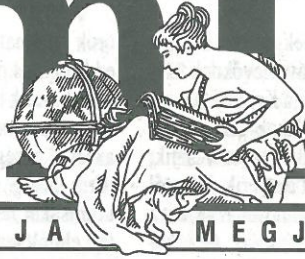
A frizurák alakulása követi a krinolinét: ha a krinolin nagyon terbelyes, kicsi frizura illik hozzá, amire apró csipkefőkötőt hordjanak. Amikor viszont a krinolin egy kissé apadni kezd, a frizura megnőhet: a homlok felett és a fülek mögött is feltornyozhatják, s vállukra is hosszú fürtöket lógathatnak – nem okoznak vele megbotránkozást. A hajtorony napjainkra már amúgy is óriásira növekedett. Egyes hölgyek egész tanút hordanak a hajukban: tehenekkel, pásztorokkal, földművesekkel. (Rossznyelvek szerint a francia flotta legszebb hajóját a királyné, Marie Antoinette viseli a hajában!)

A frizurát híres fodrászmesterek drótból és hajpárnákból készült vázra építik, sokórai kemény munkával, méregdrágán. Így a leggazdagabb hölgyek is csak hetenként vagy inkább kéthetente egyszer csináltatják meg, míg a középosztálybeli asszonyok havonként vagy még ritkábban jutnak el a fodrászhoz. Közben persze nem fésülködnek! A vizkető fejbőr vakargatására elegáns arany-, ezüst vagy elefántcsont vakarófésűket, hajtűket ajánlunk. ■ M

annyira, amennyire csak lehet, és olyan hevesen legyezgesse az arcát, hogy hallanai lehessen a halk kattánások: kit-kat, kit-kat... Ha pedig érdekes mondani-valója van valaki számára, akkor a legyezőt lengesse, mint galamb a szárnyát, és minden mondatszakasz után ejtse összeucukva maga mellé!

Ajánljuk, hogy minél előbb szerezzenek be maguknak a legyező használatáról szóló, kiváló útmutatást adó, sok ábrával ellátott könyveket, s tanulmányozzák azt gondosan! ■ M

Szemtanú

IDŐUTAZÓK HÍRLAPJA MEGJELENIK KÉTHAVONTA

III. ÉVFOLYAM I. SZÁM

1000-1300

ÁRA: 58,50 FT

Keresztes háborúra szólított fel a pápa!

Bűnbocsánat a Keletre indulóknak

Az Úr 1095. évében II. Orbán pápa, értesülve arról, hogy a törökök pusztító kíméletlenséggel már Kisázsia belső tartományait is elfoglalták a keresztényektől, Clermont városába zsinatot hívott össze. Miután a meghívottak egybegyűltek, a pápa a keresztények közötti békére szólította fel őket, majd a fenyegető veszedelmekről kezdett beszélni.

(Folytatás a 2. oldalon)

A magyarság végre felzárkózik Európához

István, a király

Szerencsére véget érni látszik az a korszak, amikor az Európába viszonylag frissen érkezett magyarok az általuk „kalandozásoknak” nevezett rablóhadjáratokkal rendszeresen háborgatták szűkebb-tágabb környezetüket. Vezetőik megértették a helyzet tarthatatlanságát, és megtették azokat a lépéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy népük beilleszkedjen az európai népek közösségébe. Megkerestelkedtek, és igyekeznek átvenni az Európában elfogadott társadalmi-gazdasági normákat.

Napjainkban pedig egy új jelenség szemtanúi lehetünk: ebből a zavaros, átalakuló, formálódó közegeből a szemünk láttára egy új hatalom születik – a Magyar Királyság.

(Folytatás a 3. oldalon)

A világszáró diplomata

Megjelent Marco Polo emlékirata

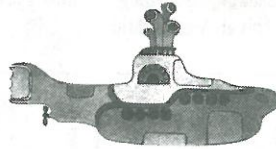
A velencei patrícius kereskedő Polo testvérek 1271-ben magukkal vitték második távol-keleti útjukra Niccolò tizenhét éves fiát, Marcót is. A több évtizedes utazás során lélegzetelállító és nemegyszer veszélyes kalandokban volt részük. A diplomáciai küldetésben is járó utazók útvonala Palesztinán és Perzsián át a messzi Kínába vezetett, ahol rendkívül magas fokon állt a kultúra.

(Folytatás a 18. oldalon)

Előfizetői Szuper Akció!!!

Főnyeremény:
egy Mágikus, Misztikus Utazás
valódi

Sárga Tengeralattjáróval

a Vörös-tengeren

Részletes információ a 13. oldalon

1247 – a csapások éve Angliában

(Matthew Paris jelenti Londonból)
Február 13-án, azaz Szent Valentin napján Anglia különböző területein, de elsősorban Londonban földlökéseket észleltek, melyek komoly károkat okoztak országszerte. Okait egyelőre homály fedi, mivel Anglia alatt nincsenek üregek vagy barlangok; így inkább a Biblia szavaira kell gondolnunk, melyek szerint közel a világ vége. A mi Urunk, Istenünk, úgy látszik, megelégedte az emberek gonoszságát, és a földrendés csak ennek közeledtét jelezte.

■ MT

EXKLUZÍV

Aki nyilatkozik:
Tannhäuser

(26. oldal)

A TARTALOMBÓL:

Pápalátogatás Magyarországon	4. OLDAL
Magyar király Belgrádban	5. OLDAL
Zsinat előtt az Antikrisztus	6. OLDAL
Bayeaux-i képregény	19. OLDAL
Nemzetközi divatszemle	20. OLDAL
Színházi körkép	29. OLDAL
A magyarok szentjei	38. OLDAL
Nem griff a rukk	43. OLDAL
Sport	46. OLDAL

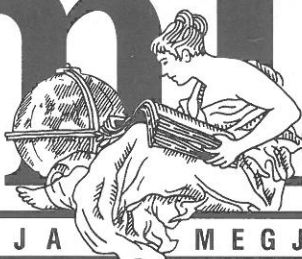

Apple Computer

Graphisoft Kereskedelmi Kft.
Az Apple Computer Inc., magyarországi képviselője
H-1146 Budapest, Hermina út 35.
Telefon: 121-6693, 121-1223 Fax: 121-1223

Kérje viszonteladóink listáját!

Szemtanú

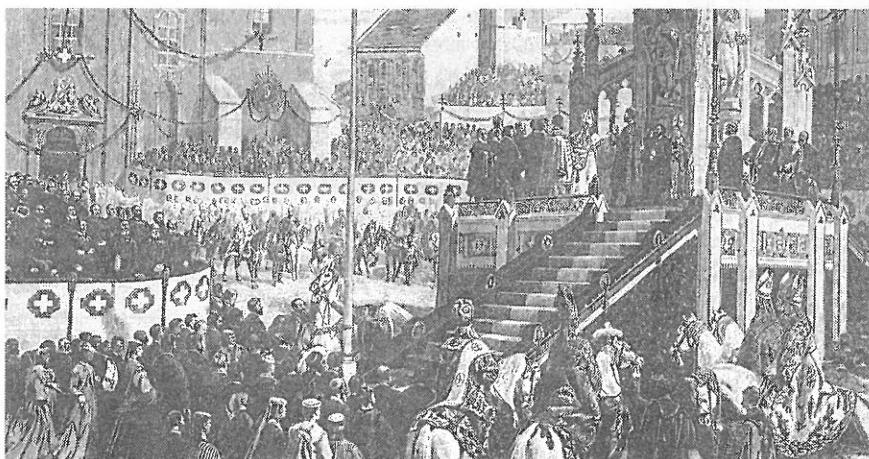
IDŐUTAZÓK HÍRLAPJA MEGJELENIK KÉTHAVONTA

IV. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

1850-1913

ÁRA: 87 FT

A parlament elfogadta a kiegyezési törvényt

Az osztrák-magyar kiegyezésre I. Ferenc József királyi esküje tette föl a koronát

1867. május 29. Az országgyűlés többéves hazavona után 209 igen szavazattal elfogadta az úgynevezett „közös ügyekről” rendelkező törvényjavaslatot. Ezzel lezárult a megegyezés folyamata, melynek értelmében egy régi-új állam létrejöttét köszönhetjük: az Osztrák-Magyar Monarchiát. A 60-as évek elején az ural-

kodó a konzervatív arisztokráciára támaszkodva próbált meg változtatni a számára s a bécsi politikai körök számára is mind kényelmetlenebb tényen: Magyarországon katonai igazgatás van. A magyar politikusok azonban kitartottak az 1848-as vívmányokkal való jogfolytonosság elve mellett. 1861-ben az uralkodó feloszlatta a nem sokkal korábban összehívott országgyűlést, és Schmelinget nevezte ki miniszterelnöknek. Az álláspontok végleges megmerevedését a két ország polgárainak a „radikális” megoldásoktól való idegenkedése akadályozta meg.

(Folytatás a 2. oldalon)

Ezer év emlékéül

A honalapítás közelgő ezredéves évfordulójához kapcsolódva az országgyűlés ünnepélyes keretek között törvénybe iktatta „a honalapítás ezredes emlékét” és „megörökítését”. A VII. tc. 1. paragrafusában kinyilvánítottak szerint: „A magyar szent korona országainak törvényhozása vallásos áhítattal ad hálát az isteni gondviselésnek, hogy az Árpád és vitéz hadai által megállapított hazát oltalmába fogadta, fedelmeit bölcsességgel, népét erővel és önfeláldozó hazaszeretettel megáldotta, és az országot jó és borsorsban segítve, annak lételet ezer éven át fenntartotta.”

Ugyanakkor a VIII. tc. rendelkezik a felalítható emlékekről, melyek közt szerepel például: emlékmű a Városliget – Andrassy út találkozásánál, Szent István lovasszobra a Halászbástyánál, Szépművészeti Múzeum, valamint 400 új népiskola. ■

Bányakatasztrófa Amerikában

Borzalmas bányakatasztrófa történt az Egyesült Államokban. West Virginia állam Eccles nevű bányatelepén felrobbant a bányalég, és a föld mélyében dolgozó bányászok közül száznolcvannégyen elpusztultak. A katasztrófa magyar áldozatai is voltak. Életét vesztette a Tolna megyei Port József, valamint Oláh János, aki Mezőtarpa községből vándorolt ki Amerikába. Özvegyet és öt árvát hagyott maga után. A kevés megmenekült között is van két magyar ember: Papp Kálmán és Gulovics János. ■

Kegyelem Rózsa Sándornak

A két esztendővel ezelőtt elfogott alföldi betyár, Rózsa Sándor ügyében az illetékes bíróság az 1859 februárjában megtartott végtárgyaláson halálos ítéletet hozott. A magyarországi kormányzóság azonban négy hónappal később kegyelmi kérvénnyel fordult az igazságügyminiszterhez. Ennek eredményeképpen az uralkodó, most közzétett válaszában a halálos ítéletet életfogytiglani fegyházbüntetésre enyhítette. ■

EXKLUZÍV

Aki nyilatkozik:
Madách

(26. oldal)

A T A R T A L O M B Ó L :

Budapesti Anzix	6.	OLDAL
Tőzsdei tájékoztató befektetőknek	9.	OLDAL
Repülőgép a magyar légtérben	10.	OLDAL
Hogy viselkedjék a rendőr?	16.	OLDAL
Magyarországi fürdőkalauz	18.	OLDAL
Amerika paradicsom	23.	OLDAL
Galéria	32.	OLDAL
Apróhirdetések	44.	OLDAL
Hajós Alfréd olimpiai bajnok	47.	OLDAL

Apple Computer

Graphisoft Kereskedelmi Kft.
Az Apple Computer Inc. magyarországi képviselője
H-1145 Budapest, Mexikói út 28/b
Telefon: 252-6155 Fax: 183-7761

Kérje viszonteladóink listáját!

Szemtanú

IDŐUTAZÓK HÍRLAPJA MEGJELENIK KÉTHAVONTA

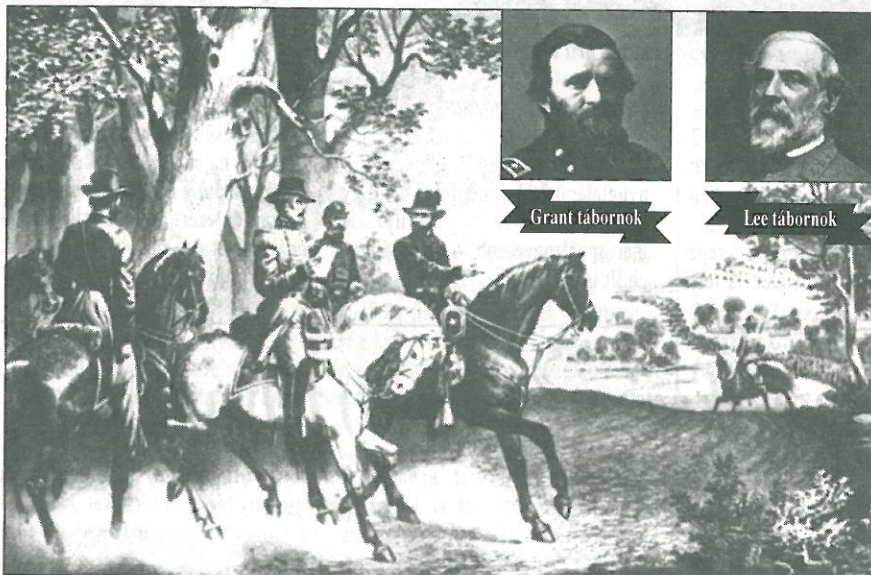
IV. ÉVFOLYAM I. SZÁM

1850-1913

■ ÁRA: 87 FT

Letették a fegyvert a lázadó déli államok!

Amerika kibékült magával

Grant tábornok

Lee tábornok

Lee és Grant tábornokok a megadás feltételeiről tárgyalnak

1865. április 9-én véget ért a négy éve tartó vérontás az Egyesült Államokban, mely az első becslések szerint közel 600 000 ember halálát okozta, nem is szólva a sebesültekről. A ceremóniára Appomattox-nál került sor. Elsőként Lee és Babcock tábornokok érkeztek kíséretükkel az egyezmény megkötésére kijelölt épületbe, majd kisvártatva Grant tábornok követte őket, oldalán

Sheridan, Ord és Porter tábornokokkal, valamint Badeau és Parker ezredesekkel és néhány más tiszttel. Rövid, udvarias beszélgetés után Lee tábornok a következő szavakkal fordult Grant tábornokhoz: „Tábornok úr, ma reggel küldött levelem értelmében eljöttem, hogy találkozzam Önnel, és hadseregem megadásáról tárgyaljunk; azt hiszem, legjobb lenne, ha most leírná a megadás feltételeit.” Ezután Grant tábornok papíra vetette azokat, majd néhány jelentéktlenebb részlet megtárgyalása után a két fővezér aláírásával hitelesítette az iratokat, és ezzel az amerikai polgárháború hivatalosan is véget ért. ■ MT

(Kommentárunk az 5. oldalon)

Lemondott

a „Vaskancellár”

Otto Eduard Leopold Bismarck herceg, az 1871 óta fennálló egységes Németország kancellárja tiltakozása jeléül benyújtotta lemondását II. Vilmos császárnak. Bismarck pályafutása 1847-ben kezdődött a porosz országgyűlésben, ahol már akkor nehezítette az osztrák császárság túlsúlyát a német államok között. A 85 esztendő politikai többek szerint kifogásolta az uralkodó túlzottan nagyraavagyó külpolitikai terveit.

(Folytatás a 3. oldalon)

EXKLUZÍV

Aki nyilatkozik:
Freud

(26. oldal)

A TARTALOMBÓL:

Vég nélküli háborúk a Balkánon	7. OLDAL
Csináljunk világhiállítást!	8. OLDAL
A madárember végleg elröpült	10. OLDAL
A Ford „T” sikerének titka	15. OLDAL
Nemzetközi divatszemle	20. OLDAL
Memphis blues	29. OLDAL
Világirodalmi bestsellerlista	34. OLDAL
Felvonóval égi otthonokba	41. OLDAL
Kezdetét vette az első újkori olimpia	46. OLDAL

Apple Computer

Graphisoft Kereskedelmi Kft.
Az Apple Computer Inc. magyarországi képviselője
H-1145 Budapest, Mexikói út 28/b
Telefon: 252-6155 Fax: 183-7761

Kérje viszonteladóink listáját!

Megnyílt a Szezi-csatorna

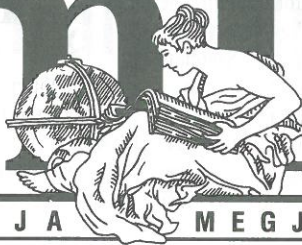
Pompázatos ünnepségsorozattal nyitották meg 1869. november 17-én a Szezi-csatornát, amely a tengerészek és a kereskedők évszázados (vagy inkább évezredes?) álmait váltja valóra. Az Európából a mesés brit Indiába vagy Kínába igyekvő vitorlásoknak és gőzösöknek ezentúl nem kell megkerülniük útjukon az egész afrikai kontinent. A jövőben nyugodtan áthajózhatnak a Ferdinand Lesseps francia mérnök által tervezett, mindössze 148 kilométer hosszú csatornán, amely immár végleg szétválasztja egymástól Afrikát és Ázsiát.

(Folytatás a 42. oldalon)

Amundsen San Franciscóban

Roald Amundsen közel háromévi küszködés után 1906. október 19-én Gjøa nevű vitorlásával megérkezett San Franciscóba. Amundsennek a fehér emberek közt elsőként sikerült a Jeges-tengerről hajóval eljutnia az USA nyugati partjaira, tehát felfedeznie a legendás Északnyugati Atjárót, melynek kutatása közben annyian adták életüket. ■ MT

SzemTánú

IDŐUTAZÓK HÍRLAPJA MEGJELENIK KÉTHAVONTA

II. ÉVFOLYAM I. SZÁM

1700-1788

■ ÁRA: 58,50 FT

Amerika hadban áll!

A függetlenség szimbóluma: az Amerikai Egyesült Államok

1775 áprilisában tizenhárom amerikai gyarmat csapatai, George Washington vezetésével, a Lexington melletti csatában learatták az angolok elleni első győzelmüket. Ezt követően összeült a 2. kontinentális kongresszus, amelyen létrehozták az egységes hadsereget, és vezetésével George Washingtonot bízták meg. 1776. július 4-én a kongresszus elfogadta a Függetlenségi Nyilatkozatot, amelyben kikiáltották a gyarmatok önállóságát: ezzel megszületett az Amerikai Egyesült Államok.

(Folytatás a 2. oldalon)

EXKLUZÍV

Aki nyilatkozik:
Casanova

(26. oldal)

A TARTALOMBÓL:

Nyugatra nyit Oroszország	3. OLDAL
A kínvallatás és fokozatai	6. OLDAL
Vasruddal a villámok ellen	15. OLDAL
Ennivaló csecsemők	22. OLDAL
Kitépték Berecz János nyelvét	33. OLDAL
Folyó a levegőben	40. OLDAL
Kocsishow	42. OLDAL
Teázó indiánok	44. OLDAL
Falrafutás	46. OLDAL

Megalkuvó békekötés

Rákóczi fejedelem emigrációjában

Európa közepén kétszáz éve élethalálharcát vívja az idegen hódítók ellen Magyarország. Miután másfél száz esztendeig harcolt a török megszállás ellen, az utóbbi évtizedekben a Habsburg kétfejű sas kaparintotta roppant karmai közé az országot. A múlt század első felében Bocskai István és Bethlen Gábor fejedelmek igyekeztek egysültyt teremteni a két hatalmas birodalom, a török és az osztrák szorításában, a magyarság kicsiny, független szigetén, Erdélyben, majd Zrínyi Miklós folytatta politikai küzdelmét a nemzet önállóságáért. Közben a török birodalom meggyengült és szétesett, ám ugyanolyan mértékben erősödött a Habsburg-ház magyarországi befolyása, és ezzel párhuzamosan az ellene folytatott harc is. A magyar nemesség nagy része, látva a Wesselényi-összeesküvés véres leverését, Thököly Imre kuruc szabadságharcának kudarcát és az önálló Erdély megszűntét, a Habsburg-uralom alatt

(Folytatás a 2. oldalon)

Tisztelt Olvasó!

A tavalyi első négy számunk megjelenését hosszú kihagyás követte. Idén azonban, több alapítvány segítségének köszönhetően, szeptembertől kéthavonta újra rendszeresen megjelenik a SzemTánú.

A szerkesztőség

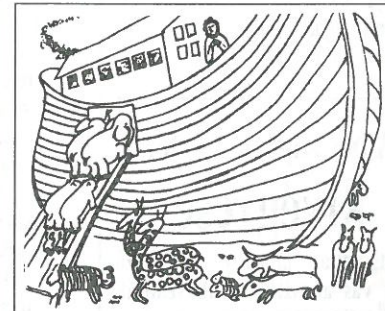
Szabad a gazda!

Szenzációs bírói ítélet
az Arkwright-perben

Londonból jelentik, hogy a négy esztendeje folyó Water-frame-perben harmadfokon jogerős ítélet született: Mr. Richard Arkwright, a híres fonógép-feltaláló és iparmágnás elveszítette összes szabadalma oltalmát.

(Folytatás a 12. oldalon)

SZÁZADUNK LEGNAGYOBB EMBERE egyesek szerint **Cajanus**, a finn óriás, mások szerint az **ir Magrath**. Az előbbi 2,83 méterre, az utóbbit 2,63 méterre hitelesítették. A közölt adatok pontosságában azonban kételkednünk kell, mivel az azóta már elhunyt **Magrath** csontváza, mint utóbb kiderült, mindössze 2,25 méter. ■ KSA

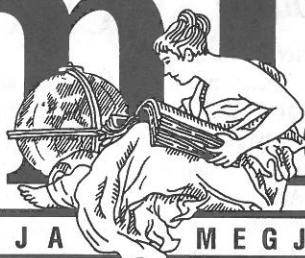

ÉVEZREDES TAPASZTALATOKKAL
AZ UTAZÁSI SZAKMÁBAN

ELTVALTX

Bp. V. Curia utca 2.

Szemtanú

IDŐUTAZÓK HÍRLAPJA MEGJELENIK KÉTHAVONTA

III. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

1300-1500

■ ÁRA: 58,50 FT

Európa új korszak küszöbén

Száz év háború után?

Véget ér az 1338-tól 1453-ig tartó, azaz rövid megszakításokkal pontosan 115 éven keresztül dúló angol-francia háború. Ezzel alighanem véglegesen megváltozik Nyugat-Európa térképe. Talán korai megvonni e két ország véres harcának végső mérlegét, annyi azonban bizonyosnak tűnik, hogy a győztes franciák elindulhatnak a nemzetállam kialakulásának útján, s hogy az angolok – akik utolsó kontinentális hídfőállásukat, Calais-t még mindig birtokolják – ezentúl egyfajta elszigeteltségbe szorulnak a La Manche-csatornán túl, annak ellenére, hogy a háború folyamán többnyire a brit fegyvereknek kedvezett a hadiszerencse.

(Folytatás a 2. oldalon)

EXKLUZÍV

Aki nyilatkozik:
Kolumbusz

(26. oldal)

A TARTALOMBÓL:

Csücsztalálkozó Visegrádon	2. OLDAL
Megégették Husz Jánost!	7. OLDAL
Enciklopédia a vizeletről	11. OLDAL
Európán kívüli lények?	16. OLDAL
Királyi nász	22. OLDAL
Meztelen énekesnők	30. OLDAL
Galéria	32. OLDAL
Várható időjárás	45. OLDAL
Sportversenyből szabadságharc	47. OLDAL

Az 1500 elesett francia lovaggal szemben az angolok mindössze négyet veszítettek Crécy-nél

Nagy-Szerbia tündöklése és bukása

Aligha akad még egy ország Európában, melynek történetében oly sűrűn váltakoznának a dicsőségteljes és tragikus mozzanatok, mint Szerbiában. Még hozzá rengeteg vérontás közepette. Az 1400-as évek második felére eltűnt a balkáni szerbek állama: mivel az erős magyar királyság meggyengült, megszűnt a védőerő, és a szerb önállóság az oszmán törökök állandóan ismétlődő csapásainak áldozata lett.

(Folytatás a 3. oldalon)

A magyar pajzs megvédte Európát

Iszonyatos a látvány, ami élénk tárul, ha körülnézünk a nándorféhevári várban, pontosabban szólva ennek rommá lőtt maradványain vagy letekintünk a halottakkal és még füstölő harci eszközök roncsaival borított vidékre. Ugyanakkor leírhatatlan az öröm is, ami itt a táborban, az erejük végső határáig, sőt azon is túl igénybe vett katonák és segítők között uralkodik. Ezek a percek még koraiak a számvetéshez, de azt mindenki tudja, hogy történelmi pillanat részese: Európa megmenekült! Az Úristen meghallgatta népeink könyörgő szavát: zúghatnak minden délben a harangok. A fohászzkodásnak ezt a formáját szentatyánk, III. Calixtus pápa rendelte el.

(Folytatás az 5. oldalon)

Apple Computer

Graphisoft Kereskedelmi Kft.
Az Apple Computer Inc. magyarországi képviselője
H-1146 Budapest, Hermina út 35.
Telefon: 121-6693, 121-1223 Fax: 121-1223

Kérje viszonteladóink listáját!

Az emberek nehezen fogadják el az újat

Korunk a felfedezések kora néven vonul be a történelembe. Rettenthetetlen hősök, gátlástalan kalandorok, megszállott álmodozók, vagyona és hírnévre áhítozó elszánt férfiak vágnak neki a végtelen tengereknek, hogy dicsőséget, hírt, vagyont szerezzenek maguknak és hazájuknak, de útjuk számtalan veszélyt rejt magában, és sorsuk nemegyszer a pusztulásba vezet. E bátor férfiak egyik legnemesebbike az olasz Kolumbusz Kristóf, anyanyelvén Cristoforo Colombo, aki spanyol nyelvű leveleit Cristóbal Colónként írja alá. A spanyol királyi pár admirálisát egyszerűen berendezett házában kerestük fel, hogy életéről és kalandjairól kérdezzük.

Szemlő: Admirális úr, engedje meg, hogy először arról kérdezzem, hogyan kezdődött fényes pályafutása. Hogyan jutott arra a sokak szemében fantazmagóriának tetsző gondolatra, hogy nyugat felé hajózva próbáljon eljutni Kelet-Ázsia partjaira?

Kolumbusz: Genovában születtem, kereskedősaládból, és kora ifjúságomtól kezdve kereskedőnek és hajósna tudtam magam. Amióta az eszemet tudom, vonzott a távoltság, a felfedezés vágya, az ismeretlen meghódításának mámorító érzése. Rengeteget olvastam, tanulmányoztam a tudomány eredményeit, és néhány tudósnál arra az elképzelésre bukkantam, hogy a Föld nem korong alakú, mint ahogy eddig az egyház és a tudomány tanította, hanem gömb alakú, tehát ha nyugat felé indulunk, ugyanúgy eljuthatunk a keleti kontinens legtávolabbi pontjára, mint ha a veszélyes és irgalmatlanul hosszú szárazföldi úton haladnánk India és Kína irányába. Nem beszélve Afrika megkerülésének embertelenül nehéz és veszélyeket rejtő útjáról. Eleinte csak játszadoztam a gondolattal, milyen forradalmi újdonság lenne nyugat felé Keletre eljutni, de minél több elképzelést,

ötletet, földrajzi leírást, tengeri úti-jelentést ismertem meg, annál határozottabbá vált az elképzelésem: a terv megvalósítható! Két elmélet szolgáltatta a döntő érvet gondolatmenetemhez. Petrus Alliacus francia tudós Világkép című művében a következőket írta – e mondatokat később annyiszor idéztem a spanyol udvarban, hogy meggyőzzem igazamról ellenfeleimet, hogy kívülről tudom: „A nagy Arisztotelész és más jeles tudósok műveiből megtudjuk, hogy Spanyolország nyugati partját csak csekély kiterjedésű tenger választja el a kelet-indiai partvidéktől. Nyilvánvaló, hogy kedvező széllel rövid idő alatt át lehet hajózni ezen az óceánon: nincs messze tehát India keleti szélé az afrikai nyugati partoktól.”

A másik elmélet, mely igazamat látszott bizonyítani, Paolo Toscanelli olasz orvos és földrajztudós gondolatmenete volt, akivel levélváltást is folytattam. Tőle kaptam azt a felbecsülhetetlen értékű térképet, amely azután nagy szolgálatot tett utam tervezésekor.

Kolumbusz Kristóf ekkor félbeszakította elbeszélését, hogy megmutassa Toscanelli híres világtérképét. Amint a pergamentekercs fölé hajolt, az admirális kemény, határozottságot és tetterőt sugárzó arcvonásai meglágyulnak, szemében álmodozó fény villan, kérges tengerészkeze szinte gyengéden simítja végig a térkép lapját.

Kolumbusz: Látja, ez az a térkép, amely számomra a végső bizonyítékát szolgáltatta annak, hogy a Föld gömbölyű, és hogy keletre nyugat felé hajózva lehet a legegyszerűbben eljutni. Ezen a térképen nem is keleten van berajzolva Kína, hanem Európától és Afrikától nyugatra!

Szemlő: Milyen pofonegyszerű ez a felfedezés! De ha ilyen magától értetődő az egész, akkor hogyan lehetséges az, hogy hosszú éveknek kellett eltelnük, míg nagyszerű terv megvalósulhatott?

Kolumbusz: Kedves barátom, a nagy felfedezések utólag mindig ilyen egyszerűnek látszanak, de mielőtt megvalósulnak, hallatlan el-

lenállásba ütköznek. Az emberek nehezen fogadják el az újat, konokul ragaszkodnak a bevált régihez, még ha az kényelmetlenebb, drágább és lassúbb is, mint az új lehetőség. Nem beszélve arról, hány kereskedő érdeke fűződött a régi útvonal fenntartásához, a hosszú szárazföldi karavánok szervezéséhez, a földközi-tengeri hajóút fennmaradásához. És persze lélekben is nehéz elfogadni, hogy amiben apáink, nagyapáink hittek, aminek tudatában évszázadok óta éltek az emberek, az egy csapásra megváltoztatható. Persze utólag, amikor már visszajöttem, amikor már felfedeztem a nyugati utat, akkor már könnyű másoknak azt mondani, hogy ezt ők is meg tudták volna találni, hogy ebben nincs semmi rendkívüli.

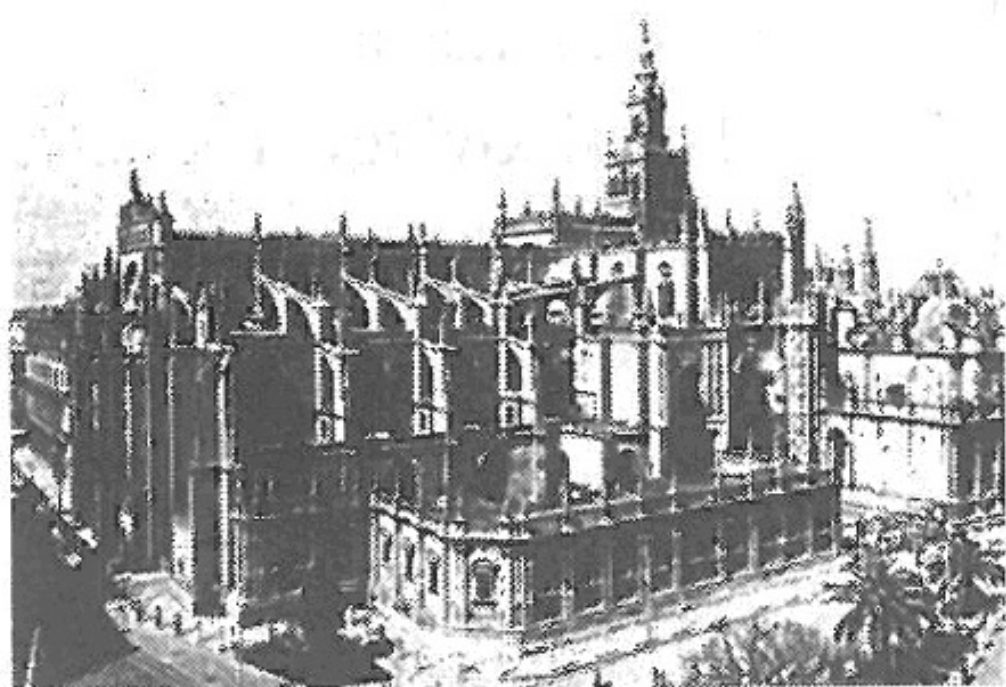
Szemlő: Utólag mindenki könnyen okos! Erről jut eszembe egy anekdota, amely szerint egy társaságban éppen azt vetették az Ön szemére, hogy nem is olyan nagy dolog, amit véghez vitt, hisz erre minden jól felszerelt hajó és jól képzett kapitány képes. Hogyan is zajlott ez a vita?

Kolumbusz: Egy spanyol nemesúr, aki elutazásom előtt állandóan kételkedett tervem végrehajthatóságában, sőt agyérmenek nevezte a Föld gömbölyűségének eszméjét, visszaérkezésem után azzal fogadott, hogy nem is olyan nagy felfedezés, amit tettem. Hisz ha a Föld gömbölyű, ami most bebizonyosodott, akkor természetes, hogy nyugat felé haladva is eljuthatunk keletre. Erre nem válaszoltam semmit, csak a kezébe adtam egy tojást, hogy állítsa meg az asztalon. Természetesen a tojás állandóan felbukott és elgurult. Pedig pofonegyszerű a feladat, mondtam, és a tojást, hegyével behorpasztva az asztal lapjára állítottam. Minden felfedezés ilyen egyszerű, ha már egyszer felfedezte valaki!

Szemlő: Szeretnék visszatérni arra a kérdésre, hogyan jutott el odáig, hogy az uralkodóval elfogadtassa a tervét, és megkapja a szükséges támogatást.

Orbitális katedrális

A sevillai káptalan hajdanán úgy döntött: az 1401-ben lebontott mór mecset helyén felépíti a világ legnagyobb katedrálisát. Már Alonso Martínez az évszázad elején elkészült tervei is azt ígérték: párat-

lan építészeti alkotás születik Sevillában. Az alapterület 116x76 méter, vagyis több mint 8800 négyzetméter, magassága 38 méter. A gigantikus méretek is közrejátszhattak benne, hogy a tervezést követően harminc év szükségeltetett hozzá, hogy megépüljenek a templom hajói, és

hogy csak most, a század végéhez közeledve fejeződtek be – Juan Norman és Simón de Colonia közreműködésével – a boltozás munkálatai. Azaz lassan egy évszázaddal a tervek elkészülte után sem mondhatjuk még elkészültnek a grandiózus alkotást. ■ BT

A század karrierje

Disznó- pásztorból kormányzó

Dél-Amerikában annyi kegyetlen és alantas gyilkosság történt, mióta megjelent ott a fehér ember, hogy az európai közönség már nem nagyon figyel fel egy erőszakos halálra. Francisco Pizarro meggyilkolása azonban mégis szenzációszámra megy. Valószínűleg ő futotta be a legnagyobb karriert a században. Írástudatlan disznópásztorból V. Károly döntése alapján Új-Kasztília kormányzója lett. Valószínűleg ő látta a legtöbb aranyat életében, s valószínűleg ő a kor legkegyetlenebb konkvisztadora.

Nem tudni pontosan, mikor

Francisco Pizarro

született, talán valamikor az 1470-es évek második felében. Soha semmilyen iskolába nem járt, Itáliában és Navarrában katonáskodott. 1519-ben került Panamába. Itt értesült arról, hogy ettől délre mesésen gazdag birodalom terül el: az inkáké. Néhány társával, két kalandos expedíció során – 1524 és 1526 között – felderítette az inka birodalmat, és meggyőződött arról: a hír igaz. Ezután nevezte ki őt a császár kormányzónak és főparancsnoknak. 1532-ben kevesebb mint 200 emberrel behatolt Peruba. Az uralkodót, Atahualpát elfogta. Majd miután embermaggasságban arannyal töltette meg vele azt a helyiséget, ahol őrizte, meggyilkoltatta. Elfoglalta a fővárost, Cuzcót, 1535-ben pedig megalapította az új fővárost, Limát. 1539-ben az addigi határokat még tovább tolta kelet felé. A hihetetlen kincseket felhalmozó hódítókon azonban bosszút állt az arany szelleme. A harácsolók között kegyetlen belső harcok törtek ki. Pizarro még társát, Almagrót is kivégeztette. Végül őt is elérte a végzet. 1541-ben elfogták és lefejezték. A sokszoros gyilkost sokszoros gyilkosok tették el láb alól.

Kinek kellett Mohács?

Mohács talán egyszer még jelkép lesz. Nemcsak Magyarország romlásának, hanem a keresztény világ alságosságának jelképe is. Európa lassan másfél évszázad óta fél, és joggal fél az egyre agresszívabb iszlám hordától, de az ellene való összefogás gondolata – ha nem is a keresztény összetartozás, legalább a politikai okosság jegyében – még nem fogant meg. Nincs az az önző, kicsinyes, rövid távú érdek, amelyet a vezető európai államok alárendeltek volna a közös veszélynek.

1526 májusában a franciák, a velenceiek, a milánói herceg inkább V. Károly ellen szövetkeztek. S a szövetségben, mely kapcsolatot keresett a törökkel is, ott a keresztény világ feje, a pápa is. Európa tehát unalomig ismert belső harcait vívta. Honnan várható volt hát segítséget Magyarország? Pedig rászorult volna. Magyarország erkölcsi mélyponton volt, s ez katonai hatékonyságát is megbénította. A külföld tudott erről. A velencei követ és a pápai nuncius is megírta. A nemesek és a bárók kicsinyes pártharcaik miatt nem érték rá, hogy a török elleni harcra összpontosítsanak. Arra pedig végképp nem lehetett számítani, hogy felfegyverezzék a 12 évvel ezelőtt állati kegyetlenséggel le-

A menekülő Lajos király is odaveszett

vert parasztságot. A tragédia bekövetkezett. 1526. augusztus 29-én a kaotikusan felállított magyar sereg vereséget szenvedett Mohácsnál. Húszezer ember esett el, főurak, főpapok, nemesek is a csatamezőn maradtak, s onnan menekülve veszett oda Lajos király is. Mindeközben a trónra is törő Szapolyai János hadai a Tiszántúlon várakoztak. A vereség súlyát még nem mérte fel senki. A velenceiek

egyenesen üdvözölték a török győzelmét. Ferdinánd főherceget pedig inkább érintette a Jagelló király halála, mint a csata gyászos eredménye. Pozitívan érintette. Tovább egyengetheti útját a rég óhajtott magyar trónra.

A magyar korona. Várhatóan ez lesz a közeljövő központi kérdése. A török nyugodtan készülhet arra, hogy még mélyebben benyomuljon a keresztény Európába. ■

London polgármesterének és előjáróinak rendelete a járvány terjedésének megakadályozására

Az előjárók vagy helyetteseik

1. Adjanak felhatalmazást az egyházi kurátoroknak, hitközségi írnokoknak, sírásóknak és sekrestyéseknek a fertőzött házak felkutatására.
2. Az őrséget gyakran ellenőrizték, hogy betartja-e a rendet, kiváltképp az utcák tisztasága tekintetében.
3. Utasítsanak minden tanítót, hogy tiltsanak el az iskolába járástól a tudomásuk szerint fertőzött házakban lakó minden gyermeket.

Felügyelők

Jelöljenek ki beszerzőket a fertőzött házak számára azok lakói közül, rendeljék el nekik a vörös bot viselését, s ellenőrizték, hogy senki más be ne lépjen ezekbe a házakba.

Rendbiztosok és sekrestyések

Naponta ellenőrizték, hogy a ragálycédulák huszonnyolc napig kinn legyenek a kapukon, s pótolják az elkallódottakat.

Írnokok és sírásók

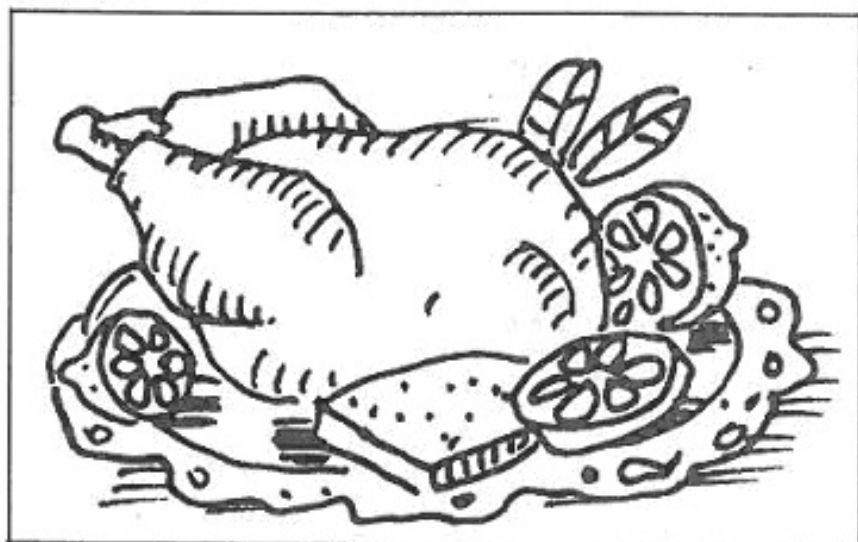
1. Derítsék fel a fertőzött házakat.
2. Intézkedjenek, hogy a fertőzött házak kapujára kiszögeztessenek a ragálycédulák.
3. Akadályozzák meg, hogy fertőzött hulla áhítat vagy istentisztelet alatt a templomban maradjon vagy ott eltemettessék.

Utcaseprők és útkaparók

1. Gondoskodjanak az utcák mindennapos sepréséről, kivéve a vasárnapot.
2. Figyelmeztessenek minden lakost: házaik előtt tartsák tisztán (a szennyet egyszerűen félretolva) a csatornákat, hogy a víznek lefolyása legyen.

A század receptje

NARANCSOS-CITROMOS KAPPANHÚS Végy hámozott citromot és narancsot, szeld fel hosszában, tégy hozzá szegfűszeget, lehetőleg egészben, s vedd a legerősebb ürü- vagy kappanlevesbe szilvával vagy mazsolával, három-négy datolyával, s mikor már mindez jól megszívta magát, tégy hozzá borsot egészben, sok szerecsendió-virágot, egy jó darab cukrot, némi rózsavizet s fehér- vagy vörösbort; főzd együtt jó darabig, aztán áztass belé kenyérszeleteket, s tálald fel a kappan mellé.

HÚSPÁSTÉTOM Végy egy báránycombot, vagdald ki belőle minden húst, de úgy, hogy a bőre egészben maradjon. Készíts a húsból finom, fehér vagdalékot, tégy hozzá őrölt kenyérmorzsát, néhány tojást sárgájával, fehérjével, s datolyát, mazsolát; ízesítsd borssal, fahéjjal, gyömbérrel, néhány szerecsendióval, pisztáciamaggal és egy kevés tejszínnel, gyúrd össze az egészet, aztán töltsd meg vele a báránycombot, és süsd egy kicsit, mielőtt rátennéd a vajás tésztára. Miután rátetted, körítsd egy kevés pudinggal, s amikor már csaknem teljesen megsült, tégy hozzá savanyú bort, cukrot és teavajat, s úgy szolgálj fel.

Mellékelten közöljük egy magát megnevezni nem akaró angol nemes hozzánk küldött, az étkezési szokásokhoz kapcsolódó néhány sorát: Mi, arisztokraták, birtokos nemesek, diákok rendszerint délelőtt tizenegykor ülünk ebédhez, vacsorához pedig délután ötkor vagy öt és hat között. A kalmárok nemigen ebédelnek és vacsoráznak déli tizenkettő és estéli hat óra előtt, különösen Londonban. A szántóvetők pontban – mint ők mondják – „délidőtt” ebédelnek és hétkor vagy nyolckor vacsorálnak.

Interjú Giacomo Girolamo Casanovával

Kalandorként fogok boldogulni

A híres-hírhedt velencei lovagot, Giacomo Casanovát – aki nem író, bár könyveket is írt, nem államférfi, bár bejáratos Európa szinte valamennyi udvarába, nem moralista, mégis megtestesíti korunk erkölcsét – sokáig hiába kerestük. Az egykor szívtipró nőcsábász kalandor néhány évvel ezelőtt eltűnt a nagyvilági élet színteréről. A napokban azonban munkatársunk levéltári kutatásai során a csehországi Dux kastélyába vetődve Waldstein gróf öreg könyvtárában felismerte a világtól visszavonult világit, aki – talán nosztalgióból is – szívesen válaszolt kérdéseire.

SzemTánú: Olvasóink többsége bizonyára jól ismeri kalandos életének legfőbb állomásait. Jól, de többféleképpen, elvégre élettörténetét legendák, kódosítások, hamisítások övezik.

Casanova: Tudom. És kialakulásukhoz talán magam is hozzájárultam. Az igazság az, hogy Velencében, a karneválok és az inkvizíció városában születtem, és bizvást mondhatom: életem folyamán mind a kettőt alaposan megtapasztalhattam. Szüleim színészek voltak. Giacomo Girolamo névre kereszteltek, franciás hangzású lovagi nevemet – a Chevalier de Scingalt – magam választottam, jóval később. Nem születtem tehát nemesembernek. Ezt nem szégyellem, sőt büszke vagyok, hogy én tettem magamat nemesemberré! Művészsáladunkban, úgy tűnik, öröklődött a művészi hajlam, testvéreim festőművészek, én pedig szerénytelenség nélkül nevezhetem magam az élet művészenek. Már tizenhat éves koromban doktor voltam, jogot és teológiát tanultam. Rövid ideig papi ruhát hordtam, de hamar rádőbbsentem, hogy nem ez a nekem való mesterség. Sokfelé megfordultam, felsorolni sem tudnám mennyi felé. Voltam bíborosi titkár Rómában; Velence követte Konstantinápolyban; kerestem pénzt hegedűjátékkal; majd fiává fogadott Bragadin velencei szenátor, akinek szerencsésen megmentettem az életét; jártam Párizsban, XV. Lajos udvará-

ban, ahol megszerveztem és igazgattam a lottójátékot; voltam Londonban III. György vendége; Bécsben Mária Terézia fogadott; a Berlin melletti Sanssouci parkjában Frigyes porosz királlyal beszélgettem; Szentpétervárot Nagy Katalin báljának vendége voltam; a pápától megkaptam az Aranyarkantyú-rendet; élveztem az utolsó lengyel király kegyeit, ám miután párbajban hasba lőttem gróf Braniszi királyi kamarást, akit ennek ellenére derék

engedély fejében jelentéseket kellett írnom az inkvizíció részére, erkölcs-telen jelenségeket, embereket, művészeket és műveket kellett megfigyelnem. Megalázó hónapok voltak ezek a számomra, aki mindig a teljes szabadság, az erkölcsi fenntartások gátlástalan levetkőzésének híve és hirdetője voltam. Mintha saját korábbi énem után kémkedtem volna, és magamat jelentettem volna fel. Nem is bírtam sokáig, összezörcöltem a velencei nemességgel és

Casanova: Számomra a filozófia nem üres szó, nem életidegen tépelődések terméke, hanem maga az élet! A reneszánsz életművész gondolkodók példája lebegett mindig előttem: Machiavelli, az emberek fölötti hatalom művésze, Castiglione udvari embere, Guicciardini pozitív szelleme, és mindenekfölött Benvenuto Cellini! Tőlük tanultam, hogy a világot olyannak kell látni, amilyen. Nem lehet megváltoztatni, pláne megváltani! Csak a saját boldogulásomat, haszno-

mat, örömeimet, élvezeteimet kell nézmem: minden értem van a világon, minden arra vár, hogy meghódítsam, leigázzam, hogy örömeimet leljem benne. Nők, pénz, játék, mámor! Az ember ne sokat okoskodjék, ha nagy vállalkozásba kezd, hanem vágjon bele, s ne vonja kétségbe, hogy a szerencse hatalma minden emberi vállalkozásra kiterjed! Erre az életbölcse ségre a velencei ólomkamrákban jöttem rá, és azóta kedves jelszavam Seneca mondása: „Szerencsétlen az az ember, aki a jövődön rágódik.” A jelennek kell élni, a perccel kell kihasználni, minden mészét kiszűröcsölni, mert holnap talán már nem élünk!

Mindent megtehetek, és meg is teszek

embernek tartottam, menekülnöm kellett. Tűlzás nélkül mondhatom, hogy kalandos életemnek csupán néhány fontos állomását említettem, talán nem is a legfontosabbakat.

SzemTánú: Európa szinte minden fontosabb városában megfordult viharos élete során. Mindégyiket egyformán kedvelte, vagy volt közöttük kedvence is?

Casanova: Két örök szerelem volt: az egyik Párizs, a fény városa, a szerelem, a játékok, a mámor, a művészetek, a pompa csodálatos fővárosa, a másik pedig reménytelen vágyaim örök színhelye, Velence. Szülővárosomból először akkor kényszerültem elmenekülni, amikor az inkvizíció 1775-ben a szomorú emlékü ölbörtönbe zárt, ahonnan tizenöt hónap után sikerült megszökni. Ezután csaknem két évtizeden át nem léphettem imádott városom földjére, és az volt életem legszebb perce, amikor végre engedélyt kaptam, hogy hazatérhessek. Igaz, az

papsággal, és újból arra kényszerültem, hogy elhagyjam Velencét – ezúttal végleg. Majd összeakadtam Waldstein gróffal, aki idehozott Duxba és rám bízta könyvtárát. Azóta itt élek. Évek óta dolgozom élettörténetem megörökítésén; fantasztikus regényt írtam a földgolyó belsőjébe tett utazásról; színdarabot, esszéket, tanulmányokat szereztem; egyébiránt csendes visszavonultságban töltöm napjaimat. Filozófusként éltem, és keresztényként fogok meghalni. Azt hiszem, a legmerészebb szabad szellem is így végzi, ha közel érzi magához az elmúlás percét. Nem pirulok az evangéliumtól!

SzemTánú: Mondatai meglepnek. Azt, hogy keresztényként kíván meghalni, készséggel elhiszem, jól lehet mindig azt vallotta, egy szót sem hisz az egyház tanításaiból. Az az állítása viszont meglep, miszerint filozófusként élt volna. Hogyan ért- sük ezt?

Casanova: Miért, mit ártottam én annak a kedves idős hölgynek, amiért megszabadítottam attól a gondtól, hogy néhány drágakövel kelljen foglalkoznia? Így is maradt neki épp elég. Különbön csak azt hitel-

SzemTánú: Azt vallja, hogy nem ártott senkinek. És a számtalan becsapott, pénztől megfosztott áldozata? Például Madame D'Urfé?

Casanova: Miért, mit ártottam én annak a kedves idős hölgynek, amiért megszabadítottam attól a gondtól, hogy néhány drágakövel kelljen foglalkoznia? Így is maradt neki épp elég. Különbön csak azt hitel-

(Folytatás a 37. oldalon)

Minden baj oka az idegrendszer

Az edinburghi William Cullen divatos elmélete szerint az élet forrása az idegrendszer, ebből indul ki minden betegség, ezen keresztül hatnak a gyógymódok, ez élet és halál gyökere. Cullen elmélete élesen szemben áll mind a bécsi iskola tanaival

(amelyek szerint a betegségek a nedvek egyensúlyának megbomlására vezethetők vissza), mind pedig Stahl tanár animizmusával vagy az Európa-szerte hódító vitalizmussal

(ezek szerint a test állapotát valamely felső princípium határozza meg). Megjegyzendőnek tartjuk, hogy a manapság elszaporodott – egyébként igen jeles – orvosi elméletek eleddig egyetlen kór gyógyítását sem segítették elő. ■ ML

Függőkert a Duna felett

Magyarország ízig-vérig humanista uralkodója, Mátyás – aki Nagy Sándort és Julius Caesart vallja példaképének – nagy művészetpártoló. Persze nem merő kedvtelésből – a rangjához illő környezet megteremtésével egyúttal gazdagságát és hatalmát is ki akarja mutatni.

Buda Várhegyén, ahol szinte alig van már szabad terület, az újfajta szépségre vágyó Mátyás király nagyszabású átépítéseket hajtott végre. A régi palota alapjainak megőrzésével megújították annak gótikus összképét – főleg az épületek homlokzatán. Miként Mátyás majdnem mindegyik építkezésénél, a reneszánsz itt is a gótikára „épülve” jelentkezik, azaz az új sajátos és lenyűgöző összhangban áll a réggel. A palotához ma, az átépítések után például kettős vörösmárvány lépcsősor vezet. A főbejárat kapuját finoman megmunkált bronz domborművek díszítik, Herkules tetteinek ábrázolásával. A külső homlokzat sima felületét vörösmárvány keretezésű ablakok tagolják. A dekoratív termek ajtajai is vörösmárvány keretbe illeszkednek, rajtuk gyümölcsfüzérés, gyümölcskosaras frízek futnak körbe. A rengeteg márványt honi forrás biztosítja. Az olasz mesterek tetszését is megnyerte a könnyen megmunkálható, szép fényű süttői mészkő.

Káprázatosan szépek lettek az

A budai vár

újjávarázsolt termek is. A gazdagon aranyozott kazettás mennyezet, a tarkán villogó, csempézett padló egyszerűen lenyűgöző! A termeket mázas csempés kályhákkal fűtik, ezeket bibliai vagy nagyon is profán jelenetek, kortársak vagy szentek arcképei díszítik.

A díszudvart árkádsor övezi, az emeleten oszlopos tornácok, bábos korláttal (halusztrád) szegélyezett loggiák díszelnek. Az innen nyíló termekben helyezkednek el a királyi pár lakosztályai, valamint a latin-görög könyvtár, a Corvina, melynek Európa minden tájáról a csodájára járnak! A boltozatos könyvtártermek falait freskók borítják. A Corvina becses kódexei faragott, intar-

ziás könyvszekrényekben nyugszanak. A könyvtár melletti apró dolgozószobában Mátyás gyakran hódol szenvedélyének, az olvasásnak.

A legnagyobb műgonddal a fogadó- és ebédlőtermek készültek. Az asztrológiai tárgyú falfestményeken az égitesteket azon állásukban örökítette meg a művész, amelyben azok Mátyás születésekor és nevezetes győzelmei alkalmával voltak láthatók. Beatrix királyné szobáját allegorikus festmények, a négy erényt megszemélyesítő bájos női figurák díszítik.

A trónterem legpompásabb díszé a gazdagon hímzett, aranyszállal szőtt kelméből Firenzében készült trónkárpit. Megújult a királyi lak-

osztályhoz csatlakozó kápolna is, amelyben monumentális domborműves oltár és ezüstveretes márvány keresztelőmedence fokozza az áhítatot (ez utóbbit ez idáig a királyi pár legnagyobb bánatára nem használták, még nem keresztelhetek újszülött trónörökösöt vagy királykisasszonyt). A miséket – mint megtudtuk – a híres királyi kórus szépen csengő énekszava és víziorgona hangjai teszik még ünnepélyesebbé.

Építészeti ritkaságnak számít a függőkert a Várhegy déli lejtőjén, ahol a pompázatos növények ólomcsöveken kapják a friss forrásvizet, amit egyébként Mátyás építómesterei bevezettek a palota fürdőszobáiba is. ■ BT

A majmoktól származunk – állítja egy hibbant „tudós”

Egy Charles Darwin nevű úr *A fajok eredete* című munkájában nem kevesebbet állít, mint hogy a majmoktól származunk, és hogy nem Isten teremtette az embert! A botrányos könyv szerzője szinte semmilyen biológiai képzettséggel nem rendelkezik. Ami „tudást” felszedett magára, azt a H. M. Beagle dél-amerikai felfedezőútaján szerezte az 1830-as években, amikor Argentínától a Galapagos-szigetekig sok helyen megfordult, és mindenféle tücsköt-bogarat gyűjtött. Hazatérve Kentben telepedett le, és tovább folytatta úgynevezett kutatásait; állítása szerint akkor ötlött fel benne a címben leírt képtelen gondolat, amikor egy kutya- és egy majomembrió vizsgálá-

tánál felfigyelt rá, hogy az utóbbi jobban hasonlít egy emberembrióhoz, mint a kutyaéhoz. A könyv kapcsán megkérdezett komoly tudósok mind elutasítóak voltak az abban foglalt feltételezéseket illetően; a csillagász John Herschell a természetes kiválasztódást (Darwin másik kedvenc ötletét) „hübelebalázs törvénynek” nevezte; a geológus Adam Sedgwick szerint a könyv egyes részei „teljesen elhibázottak”. A könyvben összehordott zöldségeket olvasva magunk is hajlunk afelé, hogy a szerző elméletét kapcsolatba hozzuk magamagával, de mi a magunk részéről kikérjük az ilyen, úriemberhez nem méltó sértegetést.

■ MT

Magánlevél

Charles de Ferrières márkí levele feleségéhez

Úgy látszik, a francia posta az 1789-es esztendőben nem működik valami fényesen. A minap tévedésből szerkesztőségünkbe kézbesítette Charles de Ferrières márkí feleségének címzett levelét. Mivel szándékaink szerint amúgy is foglalkozni kívántunk az időközben megkezdődött rendi gyűlés eseményeivel, úgy találtuk, hogy a márkí levele talán érdekes adalékokkal szolgál a Versailles-ban folyó munkához. A levél másolatát természetesen a márkí, illetve tiszteletre méltó felesége hozzájárulásával tesszük most közzé.

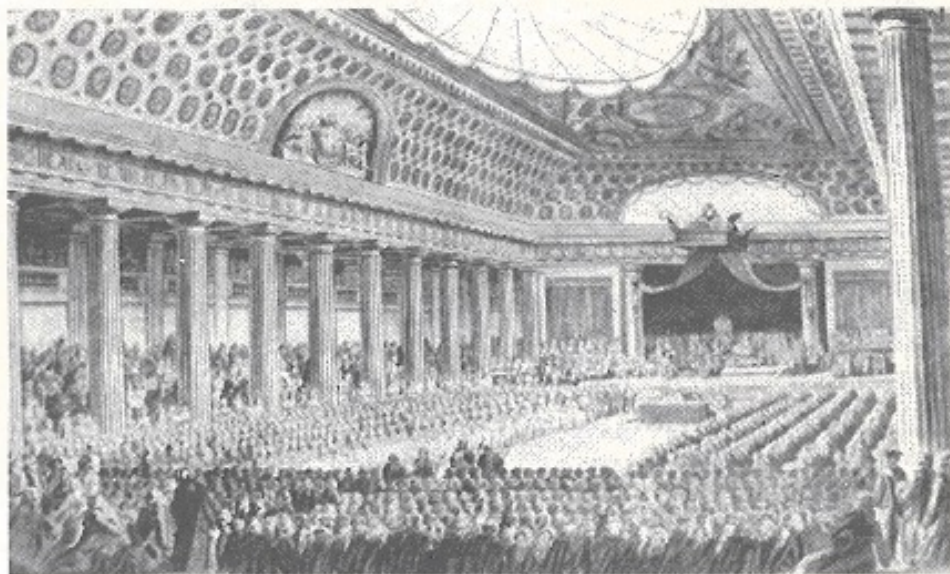
Versailles, 1789. május 1.

Szeretett Hitvesem!

Tegnap este érkeztem meg a királyság fővárosába, ahol már minden készen áll a rendi gyűlés május 5-i megnyitására. Az utazás viszonylag kellemes volt. A harmadik rend és az alsópapság képviselőinek többsége, akik első ízben látogatnak Versailles-ba, persze többnyire nem saját kocsijaikon, hanem a Turgot miniszter által 1776-ban megszervezett közlekedési hálózat delizsánuszain érkeznek Párizsba. A királyság útjain utazók dolgát azonban megkönnyíti egy kitűnő kiadvány, az Almanach de Paris. Valóban hasznos információkkal szolgál, és bárki megvásárolhatja.

Nos, mivel azt szeretném, hogy utánam gyere a fővárosba, készítettem számodra egy úttervet:

Jövő hónap 2-án küldök Neked egy útlevelet, amelyet pénteken, 6-án kapsz kézhez. Másnap, szombaton elindulsz Marsayból és 8-án délelőtt kezdőd meg az utazás. Az éjszakát

XV. Lajos ünnepi megnyitója után május 5-én Versailles-ban megkezdte munkáját a rendi gyűlés

Chatellerault-ban fogod tölteni, majd 9-én, kedden éred el Montbazont. Ha túl késő lenne, megalszol Sorignyban, ahol jó vendégfogadót találsz, de azért Montbazon jobb. 10-én eljutsz Amboise-ba, azonban nem állsz meg, hanem utadat folytatva 11-én már Blois-ban leszel. 12-én vacsora Beaugencyban, alvás Orléans-ban. A következő napon, 13-án Angerville-ben pihentetni kell a lovakat. 14-én Arpajon következik, 15-én La Croix-de-Berny-ben ebédelsz, ahová eléd megyek, hogy Versailles-ba kísérjelek éjszakázni, mert nem akarom, hogy Párizst is érintsd.

Egyik ismerősöm, Garoon de la Bévière öt napig utazott, minden nap hajnali 3-tól este 10-ig. Fáradt lovaival nagyon lassan haladt előre. Rádásul mindenféle kellemetlenségei támadtak, így például az utolsó postátlomás előtt tengelytörése volt. 3-4 órába telt, amíg megjavították, és a 6 livre értékű javítás neki 36 livre-jébe került. Így bának el a „gazdag kis feleségekkel”, ahol csak áthaladnak. Remélem, a Te utad gondtalan lesz.

Nem tudod elképzelni, milyen zűrzavar uralkodik Versailles-ban, de majd meglátod. Hatvanezer ember lakik itt. Az utcákon mindenütt hulladék hever, az árkokat, ahová a szemetet és a mészárszékről kikerülő állati tetemeket dobják, sohasem tisztítják. A palota mellett fából ké-

szült barakkokat emelnek, bennük italokat árúsítanak, mindenütt virágzik a kereskedés. 251 kocsmá és 65 limonádét árúsító helyiség van a városban. Pihenésre és kikapcsolódásra leginkább a kávéházak szolgálnak. A limonádén, sörön és a likőrön kívül szívesen fogyasztják a divatba jött kávé, amit Keletről hoznak be (ezt egy Makara nevű örömeny ismertette meg a publikummal).

A Rue de la Pompe és az Avenue de Saint-Cloud kereszteződésében lévő sarokházban található a Királycsarnok. Ezt Amaury tartja a kezében. Nagyon fontos polgár, az aláírása megtalálható az összes helyben tartott tanácskozás jegyzőkönyvében. Kávéháza a Versailles-ba érkezett neves képviselők: Mirabeau, Robespierre és a breton küldöttek találkozóhelye.

Biztosan érdekel, milyen a szállásom, milyen árak vannak a vendéglőkben és a fogadóknak. Nos, a legelőkelőbb szállás a Hotel de Juste. Azt mondják, itt fogadták 1777-ben királynénk, Marie-Antoinette fivérét, II. Józsefet, Ausztria császárat. Itt szállt meg most 43 küldött. A piac közelében és a Saint-Louis-egyedben azonban bőségesen találni bútorozott szobát is, két vagy három ágyasat, ahol 15-20 sout kérnek személynként. Én meg vagyok elégedve az elhelyezéssel. Elegáns bútorokkal berendezett lakószobám

van két nagy ablakkal, az I. emeleten ruhásszekrénnel és egy kellemes kis dolgozószobával, ahol kályha is van. Az egészért mindössze 120 livre-t fizetek havonta. Sajnos elég távol esik az ülések színhelyétől.

Nem könnyű az étkezés megoldása. A vendéglősök tiltakozása ellenére a kormány megoldotta a képviselők felének közös étkeztetését, de többen fogadóknak és vendéglősök-nél esznek. Én egy házaspárnál szoktam ebédelni, akinél átlagosan 2 livre 20 souba kerül egy teríték. Este evés nélkül fekszünk ágyba.

Te tudod, mennyire szeretem a bort. Errefelé hihetetlenül drágán mérik, egy hordóért 195 livre-t is elkérik, nem szólva a szállítás költségeiről. Nagyon kérlek, kedves feleségem, hogy ha jössz, hozz magaddal 100 üveg jó fehér bort, ugyanis nagyon bosszankodom a párizsi bor minősége miatt is. Aztán nincs minden rendben a kenyérről sem, mert gusztustalan, ami nem csoda, mivel a kormányzat által biztosított romlott lisztből sütik. Az sem lenne baj, ha küldenél ide szárnyasokat. Sok képviselő teszi ugyanezt, megküldeti magának hazulról az élelmiszereket.

Azt hiszem, egyelőre ennyi talán elég is Versailles-ról, hamarosan meglátod.

Szeretõ hitvesem, nagyon várom az érkezésed. ■ VS

szonból összeszögezett szerkezetet, amelyre két lánchajtású légszűrő és egy saját maguk tervezte benzinmo-

légvőnél nehezebb szerkezettel repülhetett, hacsak tizenkét másodpercre is ez alkalommal! ■ SZA

Hihetetlen, de igaz!

Repül az ember

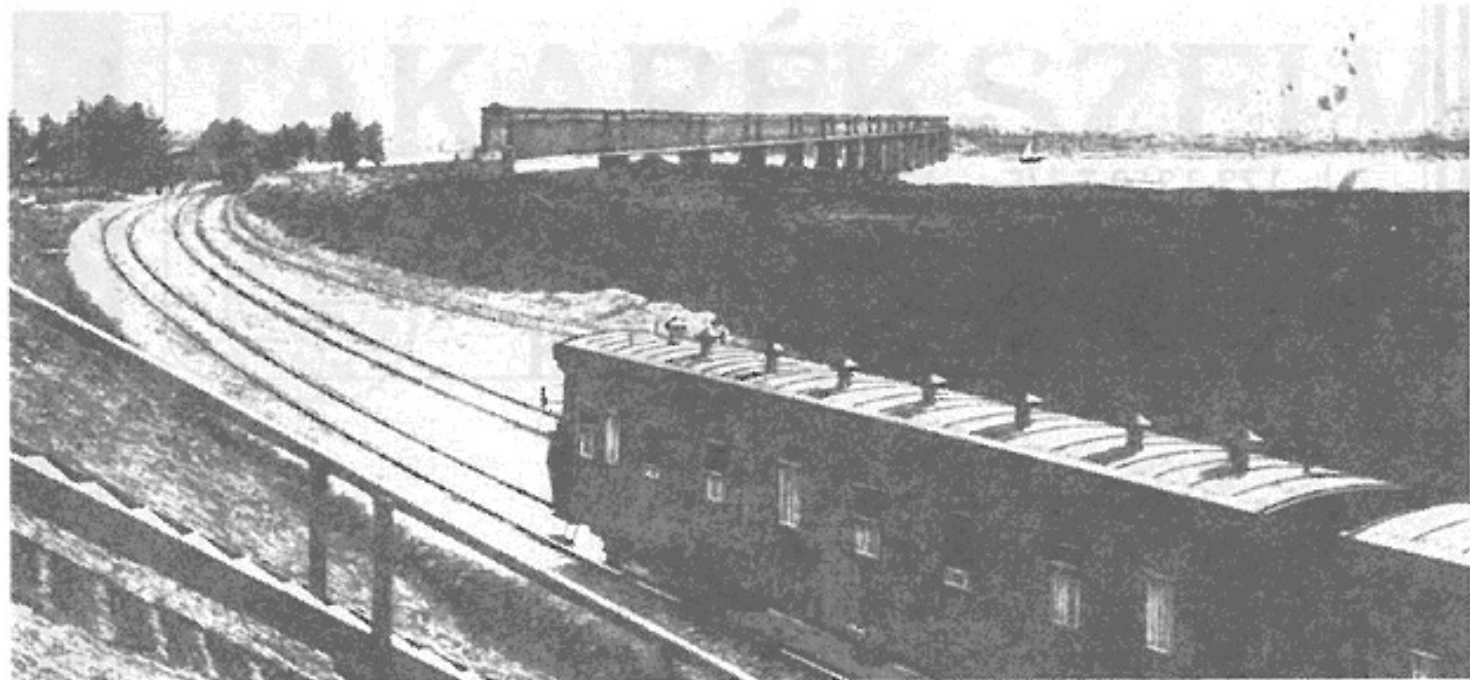
Első pillantásra el sem hittem, amit pedig saját szememmel láttam: repül az ember! Orville Wright és Wilbur Wright meghívásának eleget téve – hogy majdan én is bizonyítsam, mint tanú, repülőgépük felszállását –, igencsak hitetlenkedve vágtam neki az útnak a kietlen homokbuckák felé, ahol huzatos műhelyüket építették fel a testvérek.

A hely, nevéhez méltó módon, igencsak barátságtalan volt – Kill Devil Hill, vagyis Ördögölő Domb –, s a decemberi időjárás ugyancsak próbára tett. A testvérek szerint e hely azonban igen alkalmas repülési kísérleteik végzéséhez, mert csaknem állandó irányból és állandó sebességgel fúj a szél. Ördögös masináik segítségével a fivérek kiderítették, hogy milyenek kell lennie a repülőgép szárnyának és az azt levegőbe emelő légcsavarnak. Számptalan kísérletet végeztek már a csak önmagától, motor nélkül levegőbe emelkedő gépeikkel, hogy szoktasák magukat a repüléshez, és kitapasztalják a szerkezet kormányozását, viselkedését. Beszámolójuk szerint a nemrégiben elhunyt német kísérletező, Otto Lilienthal publikációi s könyvének megállapításai is igen sokat segítettek munkájukban.

De térjünk vissza a nagy eseményhez: kitolván a fura, fából, vászonból összeszögezett szerkezetet, amelyre két lánchajtású légcsavar és egy saját maguk tervezte benzinmo-

tor volt szerelve, a testvérek sorsot húztak: pénzdarabot feldobva döntötték el, ki vezesse elsőként a mai napon a gépet. A szerencsés, Orville, hason fekve helyezkedett el a motor mellett, s tartotta erős kézzel a kormányokat. (A testvérek elárulták, hogy már dolgoznak annak megoldásán, miként lehetne kényelmesebben, ülve irányítani repülőgépet). Két segítő a szárnyak végénél tartotta egyensúlyban a fülsike-títő zajjal bömbölő motor erejétől egyre gyorsabban előrecsúszó alkotmányt, amíg bírták a sebességet futva tartani. A gép azonban gyorsabban haladt, minthogy ember lépést tarthasson vele, s ekkor pár másodperc után megtörtént a csoda: a gép a levegőbe szökött, s a rajta fekvő akaratának engedelmeskedve, föl-le hullámozva, egyenesen repült, majd leszállt. Épségben, biztonságban ért földet a repülőgép, rajta az első olyan emberrel, aki motor hajtotta, a levegőnél nehezebb szerkezettel repülhetett, hacsak tizenkét másodpercre is ez alkalommal! ■ SZA

Vasút ébresztgeti „Alvóországot”

A transzszibériai vasút itt keresztezi a Volgát

Néhány év múlva teljes hosszában elkészül a világ leghosszabb vasútvonala! Az egy nyomtávú vonal építését 1891-ben kezdték el, és Moszkvát fogja összekötni a csendes-óceáni Vlagyivosztkkal. A hossza több mint 9000 km lesz!

Az építést egyszerre kezdték el a két városban. 1898-ra a nyugati szakasz elérte Irkutzkot. Az utasoknak ott kompra kellett szállniuk, hogy átjussanak a 65 km széles Bajkál-tó túloldalára. (Télen a befagyott tavon

jégtörő hajót kellett igénybe venni.) Később a síneket a tó déli partján is fokozatosan lefektették.

A vonat Moszkvából indul, átkel a Volgán, majd az Urál felé kanyarodik el, ahol – mintegy 1800 km-re Moszkvától – elhagyja Európa és Ázsia határát. Szverdlovszkból az út Omszkba és Novoszibirszkbe vezet, az Ob-folyón át, azután tovább, Krasnojarszk irányába. Innen Irkutzk felé kanyarodik. Felkapaszkodik a Bajkál-tónál fekvő magas hegyre, áthalad a Góbi-sivatag szeg-

letén és Habarovszkba, majd a végállomásra, Vlagyivosztkba ér, eközben 8 időzónán halad át. Az az út, amely 100 évvel korábban lovakocsin 3 hónapig tartott, előreláthatólag az egyharmadára-egynegyedére csökken majd.

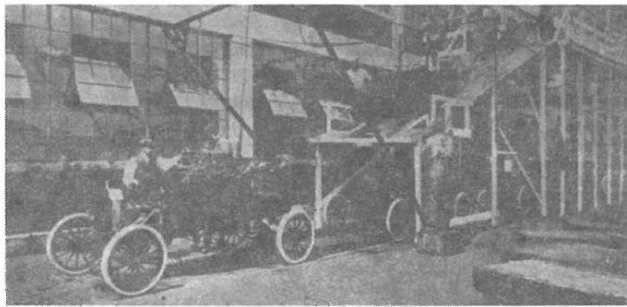
Az „alvó országot” – a tatárok nyelvén Szibériát – átszelő vasútvonal megépítésével lehetőség nyílik a gazdag ásványi kincsek kitermelésére, új települések alapjainak lerakására, és elkezdődhet majd a régió iparosítása is. ■ BT

A Ford „T” sikerének titka

„Autóra kell ültetni Amerikát!” – ez volt Ford kiinduló elgondolása. Ehhez azonban olyan gépkocsira van szükség, amit sokan meg tudnak venni, és amelyet a technikában nem túlzottan jártas emberek is képesek használni, vezetni.

Épp ilyen egyszerű, könnyen áttekinthető, de ugyanakkor igen megbízható szerkezet a napjainkra közismertté vált Ford T-modell. 1908-ban kezdték el gyártani, és ma, alig

pár év elteltével már több milliót adtak el belőle. Elmondható tehát, hogy igazi népautó született. Ebben egyébként az amerikaiak érdemei mellett magyar szellemi termék is van, a népautó tervezője, számos kiemelkedő szerkezeti megoldás kidolgozója, Ford méltán kedvelt főkonstruktőre ugyanis magyar: Galamb József. Sőt nemcsak a kocsit tervezte ő, hanem a tömeggyártásra alkalmassá tevő, szalagrendszerű munkafolyamatot is. Ebben a szisz-

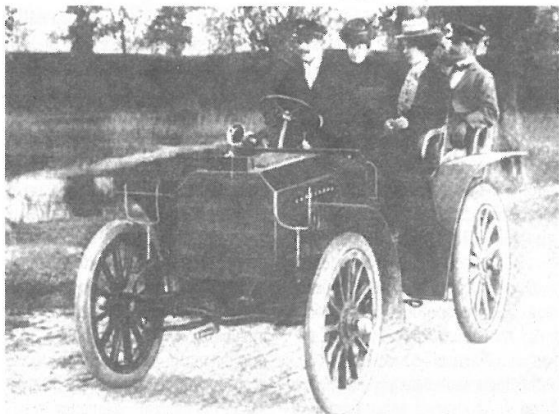

Hamarosan legördül a tízmilliomodik T-modell. Addig is: jó uTaT!

témában főleg szakképzetlen, betanított munkások készítik, szerelik össze a gépkocsikat – egymás után

következő, elemi munkaegységek, jól meghatározott munkafázisok elvégzésével. ■ SL

Mutatós, akár egy hölgy Új Daimler autómobil

Gottlieb Daimler, a híres motorke-rekár- és gépkocsigyártó új sorozat előállítását kezdte meg. A 36 darab-ból álló széria a Mercedes nevet fogja viselni, és még az 1900-as esztendőben elkészül. Gyökeresen különbözik az eddigi típusoktól, szakít a lovashintókra emlékeztető hagyományos karosszériák külsejével.

A szóbeszéd alapján sokan úgy vélik, hogy az új modellt Daimler a lányáról nevezte el. Erről azonban szó sincs, mert Mercedes az osztrák–magyar konzul, Emil Jellinek, az ismert autóversenyző, Daimler barátjának lánya; az első 36 példányt Jellinek rendelte meg.

■ EW

Csatornaavatás

Görögország déli felét, a Peloponnészosz-félszigetet csupán néhány kilométer széles földszoros köti össze, Korinthosz városa közelében a kontinentális országgrésszel. Mivel a félsziget megkerüléséhez hosszú hajóutat kellett megtenni, már az ókorban igyekeztek más megoldást találni – akkor a hajókat kerekesszerkezetekre rakva átvonszolták a földszoroson. De felmerült a csatornaépítés gondolata is, sőt Néro császár idejében elkezdték – de a császár halálával nyomban abba is hagyták – a munkálatokat. Mintegy tizen-nyolc évszázadra...

A Szezei-csatorna sikere, majd a Panama-csatorna építésének nem-

zetközi visszhangja azonban újra-élesztette e régóta szunnyadó gondolatot. Az 1880-as évek elején indult az előkészítő tevékenység, és 1882. április 23-án a görög királyi pár első kapavágásával megkezdődtek a kivitelezési munkák.

Néhány hónappal ezelőtt, 1893. augusztus 6-án, az uralkodó, György király és Olga királyné fényes külsőségek között, ünnepélyesen felavatta az elkészült új létesítményt, amelyet novemberben adnak át a forgalomnak. A 6400 méter hosszú csatorna 22 m széles, a tengerszinthez viszonyított mélysége 8 méter. A csatorna – és az áthidalására szolgáló, mintegy 80 méter hosszú két

híd – építési munkálatainál 11 millió köbméter földet termeltek ki, 1200 tonna lőport és 450 tonna dinamitot használtak el.

A félszigetkerülgetéseket főlegessé tevő létesítményen neves magyar mérnökteam is tevékenykedett: a vállalkozás szervezője Türr István volt, a csatorna tervezője és az építkezés főmérnöke pedig Gerszter Béla. Az építkezésben további négy magyar mérnök vett részt: Kauser István, Nyári László, Pulszky Garibaldi és Stégmüller István. Így aztán a Korinthoszi-csatorna korszerűségét joggal magyarázzák Pesten szóviccé: „Téged is a kor int, husi...” ■ SL

Lisztet, malmot Budapestről!

A Magyar Királyság évszázadok óta fontos mezőgazdasági terméke a gabona, az országnak a bor, a só és az élőállat mellett legjelentősebb exportcikke. Korábban a helyi malmok csak a helyi lakosság ellátásához szükséges lisztet termelték meg, a termésfelesleget többnyire szemes formában szállították el és értékesítették. A gabonaipar központjának, az amerikai Minneapolisnak mára azonban méltó párja lett Európában: Budapest.

A városi lakosság létszámának növekedése, a szállítási lehetőségek javulása és a technikai eszközök fejlődése nyomán lehetségessé – de szükségessé is – vált nagyobb kapacitású malmok létesítése. Ez a Magyarországon az 1830-as évektől felgyorsult folyamat azt eredményezte, hogy az 1870-es évektől számos nagy jelentőségű malomgépészeti találmány született.

A malmok lelke az őrlést végző hengerszék. A Ganz-gyár 1874-ben megvásárolta F. Wegmann

korszerű hengerszék-szabadalmát, és ezt Mechwart András, a gyár kiváló felkészültségű mérnök vezérigazgatója több új megoldással lényegesen továbbfejlesztette. Az eredetileg porcelánból készült, és ezért kényes hengereket kéregöntésű acélhengerekkel váltotta fel, a hengerek felületét rovátkolta, és az őrlésteljesítmény növelése érdekében különböző sebességgel forgatta őket. A tömeggyártásra és tartós üzemelésre alkalmassá tett gép a gyár egyik legsikeresebb terméke lett: közel hatvanféle változatot ál-

lítottak elő, nagymértékben tipizált alkatrészekből. Ezeket – és egész malmokat is! – a gyár Amerikától Ausztráliáig a világ számos országába szállította: az 1890-es években Ausztrália szinte minden jelentős malma Ganz hengerszékkel dolgozott. A pesti gyárban 1895-ben már a huszonkétezredik hengerszék készült.

Hasonlóképpen elterjedt Pekár Imre 1876-ban feltalált gyors lisztvizsgáló, -minősítő eljárása is, sőt, világszerte csak pekározásnak hívják.

Nemzetközi elismerést vívtak ki Wörner Jakab daratisztító, gabonatisztító, búzamosó gépei, Hagenmacher Károly különféle daratisztítói, valamint 1887-ben megalkotott – majd sorozatosan továbbfejlesztett – síkszítája, amely nemcsak a malmászatban hozott forradalmi változást, hanem az ipar szinte minden olyan ágában, ahol porok osztályozására van szükség. A lisztek minőségének pontos vizsgálatára Hankóczy Jenő dolgozott ki új berendezéseket és módszereket.

A technikai eszközök ilyen kínálata mellett nem csoda, hogy Magyarországon – különösen a szállítás és az ipari háttér szempontjából is legjobb helyzetben lévő Budapesten – olyan malomipari kapacitások létesültek, amelyek az országot és fővárosát a világ egyik gabonaipari központjává tették. ■ SL

GYÁSZJELENTÉSEK

Elhunyt Sweyn Estriddson,
az utolsó dán viking király.
Emlékét őrzi barátja, Brémai
Ádám, az érsek,
a beszélgetőtárs, a sok
erkölcstelenség
megbocsátója, és a száznál is
több gyermek – mind
balkézről való, akik közül
máris többen törnek atyjuk
örökébe.

Normandiai száműzetésében
meghalt Ethelred,
a Készületlen, angol király,
Sweyn örökké vesztes
vetélytársa, aki minduntalan
danegeld (sarcpénz) árán
akarta megvenni a békét
országának. Emlékét átkozzák
a szenvedők, akiknek a több
100 ezer forintnyi ezüst
váltságdíj a kenyeret vette el
családjától.

Mély részvétellel tudatjuk
népünkkel, hogy Szent Olaf
norvég király, ezen a néven
a második, aki
a kereszténységet bevezető
elődjéhez méltóan szent
életű nagy uralkodó volt,
száműzetésében, miután
Nagy Knut dán király
hódításai elől orosz földre
menekült, 1030-ban elhunyt.
Benne a norvég nép máától
az ország védőszentjét
tiszteli.

Ibn Gabirol, más néven
Salamon ben Jehuda ibn
Gabirol (Avicebron),
spanyol héber költő, *Az élet
forrása* című mű szerzője
1057-ben, Valenciában,
tragikusan fiatalon
elhalálozott. A feltételezések
szerint egy féltékeny arab
költő ölte meg, majd elásta
egy fügefafa alá. ■